

LAIKMETS

№ 5
1942
20. АВГУСТ

NACIONĀLSOCIĀLISTISKĀ VALSTS UN MĒS

1933. gada 30. janvāris, nacionālsociālisma uzvaras diena, nozīmēja ne tikai varenu vēsturisku pagriezienu vācu tautas dzīvē, bet tam bija vislielākā nozīme arī visu Eiropas tautu turpmākās likteņa gaitās.

Vācija 1933. gada sākumā atradās bezdibens malā Tauta, kas smaka zem Versaļas diktāta nepanesamām nastām, bija saskaldīta un saimnieciski pilnīgi novājināta. Milzu bezdarbam, kas skāra vācu tautas trešo daļu, bija jānoved pie nemieriem un beidzot pie Vācijas saskaldīšanas militāras akcijas ceļā. Tā lielākā Eiropas tauta, kas, ticot Ziemeļamerikas prezidenta Vilsona solījumiem, pasaules karā bija nolikusi ieročus, pavisam noietu no pasaules skatuves.

Tas būtu noticis laikā, kad austrumos, bij. cara valsts teritorijā, židiskais bolševisms, izsūcot un verdzinot šinī teritorijā dzīvojošās tautas, cēla milzīgu kara mašīnēriju. Tā, veldamās pāri Eiropai, nestu sev līdzī fizisku iznīdēšanu, visu kultūru iznīcināšanu un masu slepkavību režīmu.

Varenās nacionālsociālistiskās kustības radītājs Adolf's Hitler's atmodināja visus vācu tautas spēkus. Priekš deviņiem gadiem, pārņemot valsts varu savās rokās, viņš ar nesatricināmu ticību un dzelzs gribu pilnīgi apvienoja visu vācu tautu, padarot Vāciju saimnieciski stipru un neatkarīgu. Vācija arvien vairāk izveidojās par patiesu un dabīgu Eiropas centru, kuram, vadoties no kopējām saimnieciskām un dzīvības interesēm, piešķlējās arvien jaunas Eiropas tautas.

Redzot draudus, kādi gatavojās Lielvācijas un visas Eiropas drošībai un, lai nodrošinātu ar tādām

sekmēm uzsāktā radošo jaunuzbūves darbu, Adolf's Hitler's padarīja Vāciju nedaudzos gados arī militāri varenu un neuzvaramu, spējīgu dot prettriecienu ikkatram uzbrukumam.

Šādu pretsitienu saņēma arī angļu židisko plūtokratu sabiedrotie — bolševiki, kuri ar nodevīgu uzbrukumu gribēja iznīcināt Vāciju. Šis pretsitiens bija tik varens, ka jau pavisam īsā laikā bija iztirīta no bolševikiem visa mūsu zeme un latviešu tauta paglābta no tai gatavotās fiziskās iznīdēšanas, bet latvju kultūra no pilnīgas iznīcināšanas.

Tagad mēs saprotam, cik svarīga nozīme nacionālsociālisma uzvarai Vācijā bija arī mūsu tautas likteņgaitās. Mēs apzināmies, cik liels un svēts pienākums mūsu pašu tautas nākotnes labā ir mobilizēt visus mūsu fiziskos, materiālos un garīgos spēkus kopējai cīņai par Jaunās Eiropas drošību.

Tagad mēs saprotam arī to, cik nepareiza bija mūsu nostāja agrākos gados, kad mēs necentāmies iepazīties kā aug un veidojas nacionālsociālistiskā Vācija. Mums palika noslēpti nacionālsociālistiskās Vācijas miera centieni un jauncelšanas darbs, ko īsā laikā bija veikusi Adolf'a Hitler'a radītā valsts. Tagad mēs skaidri redzam, cik nodevīga bija mūsu valstsvīru rīcība, kas nacionālsociālistisko Vāciju latvju tautas acīs centās padarīt nicināmu un nīstamu.

Mēs redzam un zinām, ka nacionālsociālistiskā Vācija, kas deviņos gados izaugusi par stipru un varenu spēku, ir drošības garantija mūsu tautas un visas Eiropas brīvībai.

A. F r e i m a n i s.

Vēsturiskajā 1933. gada 30. janvārī — nacionālsociālisma uzvaras dienā — vācu tauta gaviļm sveic Vadoni, kas, pēc audience pie valsts prezidenta, dodas uz valsts kanceleju, lai sāktu valsts jaunuzbūves darbu.

DEVINI GADI

PAGĀJUŠI deviņi gadi kopš Vācijas valsts un tautas dzīvi vada vīrs, kas spējis apvienot ap sevi līdz tam saskaldīto vācu tautu un radīt varenu spēku lielu un vienreizēju darbu veikšanai. Nacionālsociālismā vācu strādnieku partija paņēma valsts varu brīdī, kad Vācija atradās uz pilnīga sabrukuma sliekšņa. Fabrikas stāvēja bez darba un miljoni bezdarbnieku pildīja pilsētu ielas un laukumus, velti gaidot uz darbu. Vācija atradās pilnīgā finansiālā atkarībā no Anglijas un Francijas. Tajā pašā laikā Vācijas iekšējo saimniecisko dzīvi pārvaldīja žīdi, kuŗu vienīgais nolūks bija vācu tautas izmantošana un savu kabatu pildīšana. Būdami Vācijas saimnieciskās dzīves noteicēji, žīdi iespiedās arī mākslas un kultūras pasaulē, sagandējot literatūru un mākslu un gremdējot tautas morālisko dzīvi. Daudzās politiskās partijas un grupas, savstarpēji apkaŗojoties, nevarēja un arī negribēja rast izeju no sabrukuma. Bija vajadzīgs varens spēks, kas izbeigtu iekšējās jukas un Vāciju izvestu no purva, kuŗā to bija iegrudusi starptautiskā žīdu kliķe.

1933. gadā bija pienācis laiks, kad nacionālā vācu tauta noteikti sauca un prasīja pēc vadoņa, kas Vāciju vestu pretim labākai nākotnei.

1933. gada 30. janvāris, kas Vācijas valsts varu nodeva Adolf'a Hitler'a rokās, nav likteņa dāvana. Šī diena ir izcīnīta daudzū gadu ilgā un nerimstošā darbā. Līdz valsts varas pārpemšanai nacionālsociālismam bija jānostaigā garš ceļš, bet nevienu brīdi šīs kustības vadonis nešaubījās, ka reiz nāks diena, kad varēs sākt lielo valsts jaunūzbūves darbu. Nacionālsociālisma kustības vēsture stāsta mums par notikumiem priekš deviņiem gadiem, kas sagatavoja ceļu nacionālsociālisma uzvaras gājienam.

1932. gada beigās Vācijā risinājās asas politiskās cīņas. Saskaldīta neskaitāmās grupās un partijās, vācu tauta nespēja tikt galā ar augošām saimnieciskām grūtībām. Bezdarbs auga — līdz ar to auga arī tautas nemiers. Valdības, kas mainījās viena pēc otras, arī nevarēja rast atrisinājumu. Tajā pašā laikā nacionālsociālisma kustības piekritēju skaits vairojās ar katru dienu. Vēlēšanas atsevišķos novados liecināja, ka vācu tautas vairākums stāv aiz jaunās

kustības. Valsts valdība tomēr neņēma vērā tautas noskaŗojumu un visiem spēkiem centās atturēt nacionālsociālistus no jebkādas līdzdalības valsts dzīves veidošanā. Tikai kad valdības stāvoklis kļuva pavisam kritisks, tā piedāvāja Adolf'am Hitler'am vicekanclera posteni. Šo piedāvājumu Adolf's Hitler's strupi noraidīja. Viņš nebija strādājis un cīnījies daudzus gadus, nebija izveidojis nacionālsociālisma kustību, lai apmierinātos ar kompromisu. Vadonis prata gaidīt. Viņš zināja, ka pilnīgās uzvaras diena vairs nav tālu.

Pā/to laiku politiskais teātris turpinājās. 1932. gada 30. augustā sanāca reichstags, ko atklāja Maskavas bolševiku agente Klara Cetkina. Tas bija plīķis sejā nacionālajai vācu tautai. Tajā pašā dienā sekoja arī atbilde — par reichstaga prezidentu ievēlēja nacionālsociālistu partijas deputātu Hermann'u Goring'u. Taču jau 12 dienas vēlāk reichstagu atlaida pēc tam, kad tas bija izteicis neuzticību von Papen'a valdībai.

Neskaidrības iekšpolitikā turpinājās. 17. novembrī von Papen'a valdība atkāpās un sastādījās jauna valdība ar agrāko kara ministru Kurt'u von Schleicher'u priekšgalā. Adolf's Hitler's atkārtoti noraidīja piedāvājumus pieņemt vicekanclera posteni un prasīja pilnīgu varas nodošanu viņa rokās. Vadoņa prasības pareizību pierādīja apstākļi, ka neviena valdība nebija dzīves spējīga bez nacionālsociālisma atbalsta.

NACIONĀLSOCIĀLISMA VALSTS

Pēc divu un pus mēnešu valdīšanas Schleicher'a valdība bija spiesta atkāpties. 1933. gada 28. janvārī paziņoja Schleicher'a kabineta demisiju. 30. janvārī valsts prezidents von Hindenburg's aicināja Adolf'u Hitler'u sastādīt jauno valdību. Ar šo dienu sākās jauns posms nacionālsociālisma kustības vēsturē. Ar šo dienu sākās Vācijas jaunūzbūves darbs, ar šo dienu sāka pastāvēt nacionālsociālistiskā Vācija.

Līdz 1933. gadam Vācijas valdībā bija tikai divi nacionālsociālistu ministri — iekšlietu ministrs Dr. Frick's un ministrs bez portfeļa Hermann's Goring's, kam bija uzticēti arī Prūsijas iekšlietu ministra un gaisa satiksmes komisāra pienākumi. Tikai Adolf'am Hitler'am uzņemoties valsts kanclera pienākumus, sākās citu nacionālsociālistu ministru iekļaušana valdībā.

Viens no galveniem jaunās valdības uzdevumiem bija izbeigt pastāvošo duālismu valsts pārvaldē. Bez centrālās valsts valdības atsevišķos novados pastāvēja vēl vietējās valdības ar atsevišķu likumdošanu. Lai veiktu valsts jaunūzbūves darbu, bija nepieciešams likvidēt pastāvošās neskaidrības pārvaldes aparātā. Uzsaukumā Vācijas tautai valsts kanclers Adolf's Hitler's aicināja visus ieslēgties kopējā darbā, lai pēc 14 gadu ilga juku laika sāktu valsts celšanas darbu.

Naktī no 27. uz 28. februāri reichstaga nams stāvēja liesmās. Bolševistiskie Maskavas aģenti ar to deva signālu, kam vajadzēja radīt sacelšanos un nemierus. Taču jau priekš dažām dienām policija bija izdarījusi kratīšanas Kārļa Lībknehta namā un atradusi plašus materiālus par bolševisma aģentu nodomiem nemieru radīšanai. Jaunā valdība asi vērsās pret bolševisma briesmām. Sekoja Valsts prezidenta ārkārtējs rīkojums valsts drošībai.

Pirms nacionālsociālisma nākšanas pie varas agrākās valdības visādi ierobežoja un traucēja nacionālsociālisma agitāciju. Adolf'am Hitler'am un viņa partijas biedriem bija slēgts ceļš uz radiofonu un vadonim vairākkārt nācās lidmašīnā ceļot no vienas pilsētas uz otru, lai teiktu runas daudzajās tautas sapulcēs.

1933. gada 30. janvārī Adolf's Hitler's atstāja Kaiserhof's viesnīcu, lai dotos uz Valsts kanceleju Valstskanclera amata pārpemšanai.

DEVINI GADI

Adolf's Hitler's un pilnvarotais
četrpadsmit gadu plāna jautājumos
Hermann's Göring's.

Tikai klūstot Vācijas valsts kancleram, Adolf'am Hitler'am pirmo reizi bija iespēja radiofonā uzrunāt visu tautu. Marta sākumā vajadzēja notikt jaunā reichstaga vēlēšanām. Februāra beigās Adolf's Hitler's radiofonā teica plašu runu, iepazīstinot vācu tautu ar saviem nodomiem. Reichstaga vēlēšanu diena 5. martā nesa nacionālsociālistiskam pārliecinošu uzvaru, dodot reichstagā 52% vairākumu.

Likvidējot duālismu valsts pārvaldē, nacionālsociālisti pieprasīja Bavārijas valdības atkāpšanos. Par Bavārijas valsts komisāru iecēla ģenerāli von Epp'u, kurš jau 1919. gadā ar savu korpusu bija nostājies pret bolševistiskiem nemierniekiem Minchenē.

CIŅA AR BEZDARBU

10. martā atkāpās līdzšinējās valdības Saksiņā un Bādenē. Bija radīts pamats vienotam valsts darbam. Adolf'a Hitler'a valdība strādāja nenogurusi, lai iespējami ātrā laikā atrisinātu sāpīgākās problēmas. Viens no galveniem jautājumiem bija bezdarba samazināšana un strādnieku tiesiskā stāvokļa nokārtošana. 1933. gada 2. maijā nodibināja Vācijas darba fronti („Deutsche Arbeitsfront“), apvienojot tajā visus darba darītājus. 1. jūnijā sekoja likums par bezdarba samazināšanu.

21. martā uz pirmo sēdi sanāca nacionālsociālistiskās valsts pirmais reichstags. Tajā runu teica arī Vadonis Adolf's Hitler's, norādot reichstaga uzdevumus jaunajā valstī. 17. jūnija reichstaga sēdē Adolf's Hitler's teica runu par Vācijas viedokli Versaļas miera līguma jautājumā. Ilgus gadus Vācija bija vienīgā, kas pildīja līguma noteikumus. Tagad pienācis laiks, kad līguma pildīšana jāprasa arī no pārējām līguma parakstītājām.

„Ja turpretim pārējās valstis nevēlas pildīt Versaļas miera līgumā viņām noteikto atbrūpošanos, tad Vācijai mazākais jāprasa sev līdzīgas tiesības,“ toreiz teica Adolf's Hitler's. Jaunā Vācija bija ar mieru pildīt līgumus, bet tā prasīja šo līgumu pildīšanu arī no citiem.

Nacionālsociālistiskā Vācija vēlējās tikai vienu — mierīgā darbā celt savas tautas labklājību. Šajā nolūkā 1933. gada 7. jūnijā Vācija noslēdza četrvalstu paktu ar Franciju, Angliju un Itāliju, lai radītu pamatu savstarpējai sadarbībai.

Nacionālsociālisma kustība jau sen priekš varas pārņemšanas bija aizrāvusi sev līdz arī jaunatni. Pie nacionālsociālistu partijas darbojās jaunatnes organizācija jaunās tautas audzes veidošanai par derīgiem savas tautas locekļiem. Pēc varas pārņemšanas radās nepieciešamība visu jaunatnes audzināšanas darbu apvienot. 17. jūnijā par valsts jaunatnes vadītāju iecēla Baldur'u von Schirach'u. 6. jūlijā Vadonis, uzrunājot valsts pārvaldniekus, norādīja, ka revolūcija nedrīkst kļūt par paliekošu stāvokli. Revolūcijas atraisītie spēki jāievada evolūcijas gultnē un jāizmanto radošam darbam. Še liela nozīme piekrit audzināšanai.

Turpinot tautas vienošanas darbu, ar 22., 27., 28. jūnija, 3., 4. un 5. jūlija rīkojumiem likvidēja līdz tam pastāvošās politiskās partijas, kuru darbība bija pierādījusies par valstij naidīgu. 14. jūlija likums noliedza jaunu partiju dibināšanu.

ZEMNIEKS — NACIONĀLĀS DZĪVES PAMATS

Atzīstot, ka zemniecībai piekrit liela nozīme valsts saimnieciskā un politiskā dzīvē, 14. jūlijā izdeva likumu par vācu zemniecības jaunizveidošanu. Jau pirms tam

par valsts pārtikas ministru bija iecelts Walters Darrē, kuram tagad bija jāpārveido un jāuzceļ vācu zemniecība.

1933. gada 27. augustā Vadonis teica uzrunu Saaras apgabala iedzīvotājiem:

„Mēs labprāt gribam runāt ar Franciju par visām saimniecības lietām. Mēs labprāt gribam ar Franciju saprasties. Bet vienā lietā nevar būt nekādas saprašanās — ne Vācija var atteikties no jums, ne jūs varat atteikties no Vācijas.“

Ar šiem vārdiem Vadonis bija nospraudis skaidru robežu Vācijas un Francijas attiecībām. Vācijai nebija nekādu citu prasību pret Franciju kā vienīgi nodarīto netaisnību izlabošana un Saaras apgabala iekļaušana Vācijas valstī.

No 31. augusta līdz 3. septembrim Nirnbergā notika partijas gada diena. Kā vienmēr līdz tam, arī šoreiz Adolf's Hitler's gada dienā sniedza pārskatu par pagājušā gada veikto darbu un deva darba paroli nākošam gadam.

13. septembrī nodibināja Ziemas palīdzības organizāciju (Winterhilfswerk), līdz ar to liekot pamatus vienam no lielākajiem tautas sociālās nodrošināšanas darbiem. Ziemas palīdzības darbu ievadot, Vadonis teica: „Mēs esam salauzuši proletāriāta starptautisko solidaritāti, tā vietā mēs celsim vācu tautas solidaritāti.“

21. septembrī valdība izdeva otru likumu bezdarba samazināšanai. Visā valstī sākās plaši jaunbūves darbi, kas deva darbu un maizi simtiem tūkstošiem bezdarbnieku. Viens no pirmajiem lielākajiem darbiem bija autoceļu būve. Adolf's Hitler's šos darbus ar pirmo lāpsta dūrienu ievadīja 1933. gada 23. septembrī.

Nedēļu vēlāk valdība pieņēma likumu par mantošanu. Likuma pamatā bija likts princips, ka zeme nevar būt spekulācijas objekts, bet tai asinsradniecības ceļā jāpāriet no tēva uz dēlu, tādā kārtā radot īpašu zemniecības goda kārtu. Pļaujas svētkos, 1. oktobrī, Vadonis, uzrunājot vācu zemniekus, teica:

„Vācu zemnieks mums nav tikai kārtā, bet vācu dzīves spēka un līdz ar to vācu nākotnes reprezentants. Vācu zemniekā mēs redzam nacionālās auglības avotu, mūsu nacionālās dzīves pamatu.“

1933. gada 14. oktobrī Vācija izstājās no Tautu Savienības, līdz ar to ārpolitiski atbrīvojoties no Versaļas līguma žņaugiem. Nacionālsociālistiskā Vācija jau vairākkārt bija pasvītrojusi, ka tā neprasa sev neko vairāk kā vienīgi līdztiesību. Deklarējot izstāšanos no Tautu Savienības, Adolf's Hitler's teica:

„Ja pasaule nolems, ka visi ieroči, līdz pat pēdējai patšautenei, jāaizmet — mēs esam gatavi tūdaļ šādai konvencijai pievienoties. Ja pasaule nolems, ka noteikti ieroči iznīcināmi, mēs esam gatavi no tiem atteikties. Ja turpretim pasaule noteiktus ieročus atļauj visām tautām, tad mēs nesam ar mieru no tiem atteikties.“

Vadonis un Reichspresidents ģenerālfeldmaršals Hindenburgs dažas dienas pēc nacionālsociālisma varas pārņemšanas. Zēns starp abiem valstsvīriem simboliski rāda jaunās valsts ciešās saites ar jaunatni.

DEVINI GADI

12. novembrī vācu tauta nobalsoja par uzticību Adolf'a Hitlera valdības politikai. 96,3% vēlētāju izsacīja savu uzticību un palīdzību nacionālsociālistiskai Vācijai. Tajā pašā dienā reichstaga vēlēšanas deva nacionālsociālistu partijai 92,2% no visam balsīm. Jaunais reichstags uz savu pirmo sēdi sānāca 12. decembrī.

OTRAIS GADS

Nacionālsociālisma varas otro gadu vislabāk raksturo Hermann'a Goring'a vārdi:

„Nacionālsociālistiskās revolūcijas otrs gads atnesis vācu tautai tik ilgi atņemto un tik ļoti kāroto vienību.“

Varas pārņemšanas gada dienā Vadonis Adolf's Hitler's plašā runā iztīrāja nacionālsociālistiskās revolūcijas pamatus un nākotnes uzdevumus. Vadonis šajā runā starp citu uzsvēra:

„Vācija prasa līdztiesību. Nevienam pasaulē nav tiesību lielai tautai to liegt un nevienam arī nebūs spēka to ilgstoši aizkavēt.“

1934. gada 30. janvārī valdība izdeva likumu par valsts jaunūzbūvi. Līdz tam pastāvošos zemes parlamentus likvidēja, zemes valdības kļuva par valsts iestādēm, kas pakļautas centrālajai valdībai.

Tajā laikā Austrijā notika marksistu sacelšanās. Draudēja izcelties pilsoņu karš. Anglija, Francija un Itālija proklamēja triju valstu vienošanos par Austrijas neatkarības garantēšanu, līdz ar to vērsties pret tautu pašnolemšanās tiesībām un visu vācu kopību Eiropā.

25. februārī, dienu pēc partijas dibināšanas gada dienas, partijas politiskie vadītāji Vadonim nodeva uzticības zvērestu. Tiem atbildot, Vadonis teica:

„Mums nav vajadzīgi ārpolitiski panākumi, lai ar to iegūtu tautu, jo tauta jau mums pieder. Ja mēs iestājamies par istu tautu mieru, tad mēs arī varam prasīt, lai vācu tautai neliegtu to, ko var prasīt katra tauta. Tāpēc mēs esam tikpat fanātiski miera, kā vācu tautas līdztiesības un dzīves tiesību aizstāvji.“

Turpinot pašā sākumā ievadīto miera programmu, nacionālsociālistiskā Vācija 1934. gada 7. martā ārvalstu pārstāvjiem iesniedza priekšlikumu par vispārēju atbrūpošanos, reizē arī prasot atzīt Vācijas līdztiesību ar citām valstīm bruņošanās ziņā, lai nodrošinātu vispārēju mieru. Par Vācijas pilnvaroto atbrūpošanās lietās Vadonis iecēla Joachim'u von Ribbentrop'u, kas līdz tam bija Vadoņa politiskais pilnvarotais.

VĀCIJAS UN ITALIJAS SADARBĪBA

14. jūnijs iezīmēja jaunu posmu Vācijas ārpolitikā. Šajā dienā Vadonis pirmo reizi satikās ar Itālijas valdības galvu Musolini. Venecijā notika abu valstsvīru apspriede, kas lika pamatus turpmākai Vācijas un Itālijas sadarbībai, kas nākamajos gados kļuva arvien ciešāka.

Vēsturiskajā reichstaga sēdē 1936. gada 7. martā Vadonis paziņoja Vācijas līdztiesības atjaunošanu un Reinas joslas militārizāciju.

1934. gada 2. augustā aizvēra acis uz mūžu valsts prezidents ģenerālfeldmaršals von Hindenburg's. Valsts prezidenta funkcijas līdz ar to pārgāja uz valsts kancleru. Vācijas valdība pēc Vadoņa gribas izsludināja tautas nobalsošanu par varas apvienošanu. Nobalsošanā 89,9% balsstiesīgo nodeva ziņmes ar „jā“, līdz ar to legalizējot valsts prezidenta un valsts kanclera amatu apvienošanu.

Mīrušo valsts prezidentu 7. augustā svinīgi apbedīja pie Tannenbergas pieminekļa.

Nacionālsociālistiskās Vācijas augšanu un arvien lielāku saimniecisko neatkarību ārvalstīs vēroja dalītām jūtām. Anglijas parlamentā 28. novembrī Čerčils un Baldvins uzstājās ar asām, pret Vāciju vērstām runām.

Šādos apstākļos pienāca 1935. gads. Atbildot ārzemēs izplatītām baumām par nesaskaņām starp Vācijas valdību, partiju un armiju, Vadonis 3. janvārī teica:

„Jūs nedrīkstiet domāt, ka jūsu priekšā atrodas viens no mums. Jums jāzina, ka, aizstāvēt vācu godu, aizstāvēt mieru un tautas dzīvības intereses, visa vācu tauta, visa šīsdiens valsts kā viena zvērīnāta vienība stāv jūsu priekšā.“

Lai noskaidrotu Saaras apgabala piederības jautājumu, Tautu Savienības kontrolē 13. janvārī rīkoja tautas nobalsošanu. Vairāk kā 90% balsstiesīgo izteicās par pievienošanos Vācijai. Nobalsošanas rezultātā 1. martā Saaras apgabalu svinīgi iekļāva Vācijas valstī. Vadonis ieradās Saarbrīkenā. Strīdus jautājums starp Vāciju un Franciju bija nokārtots. Šķita pienācis laiks ciešu un draudzīgu attiecību nodibināšanai starp abām kaimiņu valstīm. Taču Francijas rīcība liecināja pretējo. Turpinot pārkāpt Versaļas miera līgumā paredzēto atbrūpošanos, Francija bez tam vēl pagarināja kara dienesta laiku.

Atbildot uz šo Francijas izaicinājumu, Vadonis 16. martā izdeva rīkojumu par vispārējās karaklausības atjaunošanu Vācijā. 17. martā risinājās svinīgs sarīkojums varoņu piemiņai, kam sekoja karaspēka parāde.

VALSTS JAUNUZBŪVES DARBS

Valsts jaunūzbūves darbs visās nozarēs rosīgi turpinājās. 19. maijā Vadonis nodeva lietošanai pirmo autoceļa posmu starp Frankfurti pie Mainas un Darmstati. 2. augustā valdība izdeva likumu, nosakot Mincheni par nacionālsociālisma kustības galvaspilsētu.

No 10. līdz 16. septembrim Nirnbergā risinājās partijas gada sanāksme. Pirmo reizi Nirnbergā notika arī reichstaga sēde, kurā pieņēma t. s. Nirnbergas likumus. Sniedzot pārskatu par veikto darbu, Vadonis starp citu teica:

„Tas ir nacionālsociālistiskās iekārtas triums, ja tai ir izdevies valstī, kur uz katru kvadrātkilometru dzīvo 137 cilvēki, kurai nav nekādu koloniju, kurai trūkst visa varuma jēlvielu, kura zaudējusi visus ārzemju kapitālus, kura samaksājusi vairāk kā 50 miljardu reparācijās, kura atradās pilnīga saimnieciska sabrukuma priekšā — ja arī ar lielām grūtībām ir izdevies uzturēt eksistences iespējas, samazināt bezdarbu, tā ka mēs šodien dzīvojam labāk kā daudzas bagātas valstis.“

Pienāca 1936. gads. Laužot Lokarnas līgumu, Francija noslēdza paktu ar Padomju savienību. Atbildot šādai rīcībai, Vadonis deva pavēli vācu armijai iesojot ar Versaļas līgumu demilitārizētā Reinas joslā. Ziņojot par to reichstagam, Vadonis norādīja, ka šī vēsturiskajā brīdī, kad Vācija pilnīgi atguvusi savu militāro varu, visai tautai jāvienojas stingrā zvērestā, lai nekāds spēks, nekāda pasaules vara nespētu kavēt vācu tautu atgūt tai pēmtās tiesības.

29. martā vēlēja reichstagu. Tā īstenībā bija tautas nobalsošana par valdības ietā ceļa pareizību. Pirmo reizi šajās vēlēšanās nepiedalījās žīdi. Nacionālsociālisti šajā dienā saņēma tautas atzinību — 98,8% vēlētāju bija nodevuši savas balsis par Adolf'u Hitler'u.

DEVINI GADI

MIERA PLĀNS

Visas tautas atbalstīts, Vadonis turpināja ievadīto miera politiku. 1. aprīlī Vadoņa vēstnieks von Ribbentrop's nodeva Anglijas valdībai Vadoņa lielo miera plānu. Taču Anglija šo plānu noraidīja, turpinot nacionālsociālistiskai Vācijai nedraudzīgu politiku. Anglijas parlamentā turpinājās Čerčila un viņa biedru uzbrukumi Vācijai.

Adolf's Hitler's bija spraudis sev mērķi padarīt Vāciju saimnieciski neatkarīgu. Lai to panāktu, bija jāveic milzu darbs. Blakus jau agrāk uzticētiem uzdevumiem, Hermann'u Goring'u iecēla par pilnvaroto ari devīzu un jēlvielu jautājumos.

No 1. līdz 16. augustam Berlīnē risinājās starptautiskā olimpiāde. Sportisti no dažādām zemēm un daudzie simti tūkstoši skatītāju iepazīnās ar jauno Vāciju, skatīja trešās valsts uzplaukumu un jauno garu, kāds valdīja jaunatnē un visā tautā. Izcīnot daudzas zelta un sudraba medaļas, vācu jaunatne šajā olimpiādē rādīja savu sportisko gatavību.

Partijas gada dienā, 9. septembrī, Nirnbergā Vadonis teica plašu vēstījumu par Vācijas saimniecisko jaunūzību.

„Četros gados Vācijai jābūt no ārzemēm pilnīgi neatkarīgai attiecībā uz visām izejvielām, kādas var mums sagādāt kaut kādā veidā vācu spējas, mūsu ķīmija un mašīnrūpniecība, kā arī mūsu kalnrūpniecība.“

Ar Vadoņa 18. oktobra rīkojumu četrpades plāna realizēšanai par pilnvaroto iecēla Hermann'u Goring'u. Vienam no tuvākiem Vadoņa līdzgaitniekiem bija uzdots veikt svarīgo un atbildīgo darbu Vācijas saimnieciskās neatkarības stiprināšanai.

Politiskā dzīvē tajā laikā arvien vairāk nostiprinājās ievadītās draudzīgās attiecības starp Vāciju un Itāliju. 1936. gada 24. oktobrī Vadonis pieņēma audiencē un apspriedās ar Itālijas ārlietu ministru grāfu Cano. Vācija un Itālija, pareizi novērtējot stāvokli Spānijā, atzina ģenerāļa Franko nacionālo Spānijas valdību.

1936. gada beigās valdība izdeva virkni svarīgu likumu, kas noteica jaunatnes organizācijas „Hitler-Jugend“, kā arī Ziemas palīdzības organizācijas tiesisko stāvokli.

VERSAĻAS LĪGUMA VAIRS NAV

1937. gada 30. janvārī — nacionālsociālistiskās revolūcijas 4. gada dienā — Adolf's Hitler's reichstaga svinīgā sēdē sniedza deklarāciju par atbrīvošanos no Versaļas līguma. Šajā deklarācijā Vadonis noraidīja Vācijai uzspiestos melus par tās vainu pasaules kara sākšanā. Versaļas līgumu, ko toreiz pret savu gribu bija parakstījusi nespējīga valdība, tagadējā Vācija nevarēja atzīt. Ar iekšējās dzīves pārkārtojumiem, ar savas armijas atjaunošanu, Vācija nebija nodarījusi pāri nevienai citai tautai. Tās bija lietas, kas attiecās vienīgi uz Vāciju pašu.

1937. gada septembrī, partijas gada dienā, Vadonis svinīgi deklarēja:

„Noslēdzot vienu Vācijas vēstures nodaļu, šodien es gribu apstiprināt trīs lietas: 1. Versaļas līguma vairs nav. 2. Vācija ir brīva. 3. Mūsu brīvības garants ir mūsu pašu bruņotie spēki.“

23. jūnijā Vācija un Itālija izstājās no Londonas kontroles sistēmas, līdz ar to atbrīvojoties no angļu līdzrunāšanas iekšējos jautājumos. Vācijas un Itālijas attiecības veidojās arvien ciešākas.

25. septembrī, kad atbildes apciemojumā Vācijā ieradās Itālijas ministru prezidents Benito Musolini, abu valstu draudzības saites vēl vairāk nostiprinājās, veidojot Berlīnes-Romas asi. Gada beigās Itālija pievienojās Vācijas un Japānas parakstītam pretkominternā paktam, tādā kārtā apliecinot savu gatavību kopā ar Vāciju un Japānu stāties pretim pasaulei draudošām bolševisma briesmām.

Vācijai augot un kļūstot arvien stiprākai, tās ienaidnieki mēģināja pielietot visus līdzekļus, lai Vāciju nospiestu tās agrākā atkarības stāvoklī. Izmantojot Čehoslovākijas angļiem paklausīgos politiķus, Anglija ciešā sadarbībā ar Padomju savienību gatavojās pārvērst Čehoslovākiju par svarīgāko atbalsta punktu bolševiku iebrukumam Vācijā. Čehoslovākijā dzīvojošo vāciešu stāvoklis ar katru dienu pasliktinājās.

Sestais nacionālsociālisma varas gads Vācijas vēsturē izelmējas kā visu vācu apvienošanās gads ar devīzi — viena tauta, viena valsts, viens Vadonis.

4. februārī, pēc līdzšinējā kara ministra von Blomberg'a atkāpšanās, Vadonis pārņēma bruņoto spēku virspavēlniecību, ieceļot par ģenerālštāba priekšnieku ģenerāli

Keitel'u. Ar šiem pārkārtojumiem Vadoņa personīgā pārziņā tagad atradās visas trīs bruņoto spēku sastāvdaļas — armija, flote un aviācija.

VIENA TAUTA, VIENA VALSTS, VIENS VADONIS

Vācu tautības iedzīvotāji Austrijā arvien vairāk sāka apzināties savu piederību vācu tautai. Austrijā bija izraisījusies vācu kopības apziņa, kas prasīja visu vācu apvienošanu. Šai Austrijas iedzīvotāju gribai pretim mēģināja stāties daži neatbildīgi politiķi, taču veltīgi. 1938. gada 11. martā kapitulēja Šušniga valdība un sastādījās jauns ministru kabinets ar Dr. Seyss-Inquart'u priekšgalā. Ievērojot to, ka bolševistiskie elementi pārmaiņas mēģināja izmantot nemienu radīšanai, jaunā Austrijas valdība lūdza drošības nostiprināšanai vācu armijas palīdzību. 12. martā vācu armija, iedzīvotāju gaviļu sveikta, iesoļoja Austrijā, tādā kārtā simboliski apvienojot abas vācu tautas daļas.

Nākamā dienā sekoja Vācijas un Austrijas valdību kopējie lēmumi par Austrijas ieņemšanu Vācijas valstī. 14. martā Vadonis Adolf's Hitler's ieradās Vīnē. Milzu ļaužu masa pildīja Vīnes ielas un laukumus, lai sveiktu Vācijas Vadoni. 15. martā Vīnes Varoņu laukumā Vadonis paziņoja savas dzimtenes apgabalu pievienošanu Vācijai.

Vadonim atgriežoties Berlīnē, galvaspilsētas iedzīvotāji sagatavoja jūsmīgu sagaidīšanu. Tautas nobalsošanā 99% vēlētāju apliecināja savu līdzdalību lielajam valsts jaun-

Iedzīvotāju sveikti, vācu bruņotie spēki 1938. gada 7. martā iesoļoja Reīnas demilitarizētā joslā.

DEVINI GADI

uzbūves darbam, ko veikusi nacionālsociālistiskā valdība.

Maija sākumā Adolf's Hitler's ieradās Itālijā un apspriedās ar duči. Apciemojuma laikā abi valstsvīri parakstīja t. s. Brennera vienošanos, ka Vācija garantē Itālijas robežu neaizskāpamību. Ar šo līgumu angļu propagandai izņēma no rokām ieroci nesaķaņu radīšanai starp Vāciju un Itāliju.

Vācijas saimnieciskās dzīves atveseļošanās strauji turpinājās. Visos zemes novados ritēja rosīgs jaunūzbūves darbs. Atjaunojās fabrikas, būvēja ceļus un namus, lauksaimniecībai bija radies jauns impulss. Bezdarba problēma bija likvidēta. Vācijā ne tik vien vairs nebija bezdarbnieku, bet visās saimniecības nozarēs trūka darba spēka.

AUTOMOBILĀI TAUTAI

26. maijā Vadonis lika pamatakmēni tautas automobiļu fabrikai Fallersleben'ā. Tas bija jauns pierādījums trešās valsts rūpēm par strādnieku apstākļu uzlabošanu. Līdzšinējie gadi vācu strādnieku materiālo stāvokli bija tiktāl uzlabojuši, ka varēja domāt par dažādām mazāk nepieciešamām lietām. Dodot iespēju arī strādniekiem un zemākiem ierēdņiem iegādāties savu automobili, pēc Vadoņa norādījuma, vācu inženieri konstruēja īpašu tautas vāgi, kas bija lēts un tomēr kvalitatē līdzinājās lielajām un dārgajām mašīnām.

Kamēr Vācijā risinājās saimnieciskās jaunūzbūves darbs, Anglija turpināja Vācijai naidīgo agitāciju Polijā un Čehoslovākijā. Versaļas līguma radītā Čehoslovākija kā ass ķilis iegriezās Vācijas teritorijā, radot izdevīgus apstākļus pret Vāciju vērstas uzbrucēju armijas koncentrēšanai. Ar angļu ziņu Čehoslovākijā bija radīti bolševikiem izdevīgi apstākļi un veikti visi priekšdarbi, lai pirmā izdevīgā brīdī sarkanarmija cauri Čehoslovākijai varētu doties uz Vāciju. Angļu un amerikāņu kara kūdītāji darīja visu, lai radītu konfliktu. Vācu tautības iedzīvotāju vajāšanas Sudetijā turpinājās.

1938. gada partijas sanāksmē Nirnbergā Vadonis aprādīja starptautisko stāvokli un bridināja kara kūdītājus rietumos un austrumos, norādot, ka Vācijas bruņotie spēki ir pietiekami vareni, lai atsistu jebkuru uzbrukumu.

Septembra beigās stāvoklis Sudetijā bija kļuvis kritisks. Neraugoties uz Vācijas valdības atkārtotiem mēģinājumiem draudzīgu sarunu ceļā noskaidrot Čehoslovākijas vāciešu piederības jautājumu, Čehoslovākijas valdība, angļu un amerikāņu uzskūdīta, turpināja nepieķēpības politiku. Trīs un pus miljoni vācu tautības iedzīvotāju Čehoslovākijā atradās pilnīgā bezpalīdzības stāvoklī.

Nevarēdama mierīgi noraudzīties vācu vajāšanās, Vācijas valdība 25. septembrī iesniedza Prāgai memorandu, prasot nekavējošu Sudetijas apgabalu atbrīvošanu. Nākošā dienā Berlīnes Sporta pilī notika plaša sanāksme, kurā Vadonis sniedza pārskatu par Vācijas un Čehoslovākijas attiecībām. Paziņojot vācu valdības katēgorisko nostāju, Adolf's Hitler's teica:

„Es eju savas tautas priekšgalā kā tās pirmais karavīrs, un aiz manis — lai to zina

Apzinoties visu vācu kopību, 1938. gada 12. martā Austrija pievienojās Vācijai. Vadonis ceļā uz savu dzimto novadu.

visa pasaule — soļo tauta, un tā ir cita tauta nekā 1918. gadā.“

Ģenerāļa Sirovija sastādītā jaunā Čehoslovākijas valdība, angļu pierunāta, Vācijas pieprasījumu noraidīja. Anglija pasteidzās izsludināt daļēju flotes mobilizāciju.

Arī tagad vēl Vācija mēģināja visiem spēkiem panākt miera uzturēšanu. Vācijas ierosinājumā Minchenē notika Vadoņa apspriede ar Musolini, Čemberlenu un Daladjē. Šajā apspriedē Anglija, Francija un Itālija atzina Vācijas prasību un nolēma Sudetijas apgabalu pievienot Vācijai. 30. septembrī Vadonis un Anglijas ministru prezidents Čemberlens publicēja kopēju paziņojumu par miermīlīgu attiecību uzturēšanu starp Vāciju un Angliju.

Oktobra sākumā vācu bruņotie spēki iesoļoja Sudetijas apgabalā. 2. novembrī vācu un italiešu šķirējtiesa Viņē likvidēja čehu, slovaku un ungāru robežstrīdu.

1938. gada 7. novembrī žīds Grinšpans noslepkavoja vācu vēstniecības padomnieku Parizē von Rath'u. Vācu tautā sākās ass protesta vilnis pret žīdiem. Ar 12. novembra rīkojumu žīdus izslēdza no Vācijas saimniecības. Vēlākie rīkojumi noliedza žīdiem lietot noteiktas Berlīnes ielas un laukumus.

Vācijai pievienotā Sudetijas apgabalā 4. decembrī notika vēlēšanas reichstagam, kas deva 98,9% balsis nacionālsociālismam. Pierādot savu miera gribu, 6. decembrī Vācija noslēdza draudzības līgumu ar Franciju.

DARBS MIERA SAGLABĀŠANAI

1939. gadā sākās Lielvācijas brīvības cīņa. Visi agrākie Vadoņa mēģinājumi panākt miera saglabāšanu un nostiprināšanu, atdūrās uz pārējo valstu pretestību. Vecā plūtokratiskā pasaule negribēja atzīt jaunās radošās pasaules līdztiesību dzīves veidošanā. Vācijā nepārtraukti turpinājās jaunūzbūves darbs. Pacēlās jaunas sabiedriskas celtnes, mākslas tempļi un sporta nami. 9. janvārī Vadonis atklāja jauno valsts kancelejas namu.

Nacionālsociālistiskās partijas dibināšanas 19. gadadienā, 24. februārī, Ungārija un Mandžuko pievienojās Berlīnes-Romas asij.

Pēc smagām iekšējām nesaskaņām Čehoslovākijas mākslīgi radītā valsts sabruka.

14. martā Slovākija pasludināja savu patstāvību. Bohēmijas un Morāvijas apgabalus, pēc līdzšinējā Čehoslovākijas valsts prezidenta Dr. Hachas lūguma, Vācija ņēma savā aizsardzībā.

22. martā Vācija atguva arī Klaipēdas apgabalu, kura iedzīvotāji jau vairākkārt bija apliecinājuši savu piederību vācu tautai.

1939. gada 20. aprīlī Vācijas reichstagā Vadonis plašā runā atbildēja Amerikas Savienoto valstu prezidenta Ruzvelta vēstījumam, kurā Ruzvelts prasīja, lai Vācija apliecinā, ka tai nav nodoma uzbrukt veselai virknei vēstījumā uzskaitītām valstīm. Vadonis atkārtoti apliecināja, ka Vācijai nav nekādu teritoriālu prasību no Francijas un ka no Anglijas Vācija nevēlas neko citu, kā tikai saņemt atpakaļ savas kolonijas.

Tālāk Vadonis paziņoja, ka viņš uzskata par neesošu 1934. gadā ar maršalu Pilsudski noslēgto vienošanos, jo pašreizējā Polijas valdība iet maršala Pilsudska idejām pretējus ceļus, ir naidīga savā politikā pret Vāciju un vajā vācu tautības iedzīvotājus Polijā.

Vācijas un Polijas attiecību nokārtošanai 1939. gada aprīlā beigās Vadonis iesniedza Polijas valdībai virkni priekšlikumu. 5. maijā Polijas ārlietu ministrs Vācijas priekšlikumus noraidīja, savā runā asi vērtoties pret nacionālsociālistisko valdību un kūdot uz karu. Polijas valstsvīru iedomība sniedzās tik tālu, ka tā gatavojās „maršēt uz Berlīni“.

VĀCIJAS—ITALIJAS MILITĀRSAVIENĪBA

7. maijā Vācija noslēdza militārsavienību ar Itāliju. Ar šo līgumu sākās cieša militāra sadarbība starp abām ass valstīm. 3. jūnijā Vadonis bridināja rietumu demokrātijas no viņu pasāktās Vācijas ielenkšanas politikas, uzsverot, ka Vācija gatava tai stāties pretī visiem viņas rīcībā esošiem spēkiem.

Polijas izturēšanās kļuva arvien izaicinošāka. Angļu un amerikāņu kara kūdītāju iedrošināti, Polijas valstsvīri atteicās no jebkādas sadarbības ar Vāciju un turpināja vajāt vācu minoritāti. Polija sāka iejaukties arī tīri vāciskās brīvvalsts Dancigas jautājumu kārtos. 20. jūnijā Polijas maršals Rīdz-Smigļijs paziņoja, ka Polija līdz beidzamajai iespējai cīnīsies pret Dancigas pievienošanu Vācijai.

DEVINI GADI

Vācu vajāšanas Polijā turpinājās visplašākos apmēros. Poļu bandas uzbruka mierīgiem vācu tautības iedzīvotājiem, nodežināja ēkas, noslepkavoja sievietes, sirmgalvjus un bērņus. 22. augustā Polija izsludināja mobilizāciju. Poļu presē parādī-

Augšā: 1938. gada 29. septembrī Minchenē notika Adolf'a Hitlera, Musolini, Čemberlena un Daladjē apspriede Sudētiņas jautājuma kārtēšanai. Šajā apspriedē panāca atrisinājumu miera ceļā, novēršot karu.

Apakšā: Nacionālsociālistiskā valsts veikusi plašus jaunizbūves darbus. Viens no lielākajiem darbiem ir autoceļa būve, ko ar pirmo lāpstas dūrienu ievadīja nacionālsociālistiskās valsts cēlējs — Adolf's Hitler's.

jās asi, pret Vāciju vērsti raksti, prasot Polijas robežu paplašināšanu līdz pat Elbai.

Šajā laikā Vācija noslēdza neuzbrukšanas līgumu ar Padomju savienību. Neraugoties uz abu valstu idejiskām pretīšķībām, Vācija mēģināja ar neuzbrukšanas līgumu nostabilizēt Vācijas un Padomju savienības attiecības, tādā kārtā spērot vēl vienu soli pasaules miera nodrošināšanai. 23. augustā Anglija paziņoja, ka vācu-poļu konflikta gadījumā tā pildīs savus pienākumus Polijas aizsardzībai. Tas bija pēdējais Anglijas uzmodinājums Polijai sākt kara darbību pret Vāciju. Kuru katru brīdi varēja sākties plašākas sadursmes. Šini brīdi nacionālsociālistiskās valsts Vadonis vēlreiz iesniedza Anglijai priekšlikumus miera saglabāšanai. 28. augustā Anglija paziņoja, ka tā vācu-angļu attiecības saista ar Polijas jautājumu.

Nākošā dienā Vadonis paziņoja, ka Vācija nevar tālāk mierīgi noskatīties vācu iedzīvotāju vajāšanās Polijā, bet tomēr vēl ir gatava pieņemt Polijas pihvaroto pārstāvi strīdus jautājumu nokārtošanai sarunu ceļā.

Tācu Vācija velti gaidīja Polijas pārstāvja ierašanos. Tā vietā 30. augustā Polija izsludināja vispārēju mobilizāciju. Vācijas valdība, apzinoties notikumu svarīgumu, vēl pēdējā brīdī mēģināja darīt visu iespējamā, lai novērstu karu. Polijas pārstāvi sagatavotos priekšlikumus Vācijas valdība iesniedza Anglijas vēstniekam.

VĀCIJAS BRĪVĪBAS KARŠ

Pēc tam, kad Vadoņa priekšlikumus jautājuma nokārtošanai miera ceļā kā Polija, tā Anglija bija noraidījusi, 1. septembrī Vācija sāka karu, lai izbeigtu poļu bandu šausmu darbus pret vācu iedzīvotājiem Polijā. Ar šo dienu sākās Vācijas brīvības karš, kas savā turpmākā risinājuma izvērtās par visu Eiropas tautu kopēju cīņu jaunas dzīves veidošanai.

1. septembrī Itālijas valdības galva Musolini iesniedza Francijai un Anglijai priekšlikumu par starpniecību Vācijas un Polijas konfliktā. Francija šo priekšlikumu pieņēma, bet Anglijas valdība to asi noraidīja. 3. septembrī Anglija un Francija iesniedza Vācijai karu. Nedēļu vēlāk rietumu frontē notika pirmās sadursmes.

Polijas karagājieni noslēdzās ar ātru un pārliecinošu Vācijas uzvaru. 6. oktobrī Adolf's Hitler's reichstagā teica runu, vēlreiz iesniedzot Anglijai un Francijai miera priekšlikumus. Šo Vadoņa soli Anglija un Francija uzskatīja par Vācijas vājuma apliecinājumu un noraidīja miera piedāvājumu.

Lai likvidētu iespējamās domstarpības, Vācijas valdība nolēma pārvietot uz Vāciju visus vācu tautības iedzīvotājus no Vācijas kaimiņu zemēm.

Salaūžot franču armijas pretestību un pārņēmt Mažīno līniju, 1940. gada jūnijā vācu armija iesoļoja Parīzē.

1941. gada jūnijā Vadonis un Duče satikās pie Brennera pārejas. Šis apspriedes rezultātā 22. jūnijā sākās cīņa pret boļševismu.

1940. gads — astotais nacionālsociālistiskās revolūcijas gads apliecināja Vācijas spēku un varenību. Pēc Polijas karagājiena izbeigšanas vācu armija devās triecienā uz rietumiem. Aizsteidzoties priekšā Anglijas nodomiem, Vācija ieņēma Dāniju un Norvēģiju. Kad ienaidnieks caur Beļģiju un Holandiju mēģināja apiet rietumu valni un iebrukt Vācijā, Vadonis deva pavēli okupēt Holandi, Beļģiju un Luksemburgu. Jūnijā notika izšķirošās cīņas Francijā. Vācu karavīru varenība un vācu ieroču spēks lauza franču pretestību un ieņēma Mažīno līniju. 17. jūnijā Luftvafes lidmašīnas nodrošināja maršala Petena valdība iesniedza Fran-

DEVINI GADI

cijas kapitulācijas piedāvājumu. Pēc Adolf'a Hitlera un Musolini apspriedes, Vācija un Itālija, kas kopš 10. jūnija līdzās Vācijai atradās cīņā pret Angliju un Franciju, pieņēma Francijas pamiera piedāvājumu. Kompjēnas mežā maršala Foša salonvāgī parakstīja Vācijas un Francijas pamiera līgumu. 19. jūlijā reichstaga sēdē Vadonis sniedza pārskatu par līdzšinējām kara operācijām. Šajā runā Vadonis paziņoja, ka viņš vēlreiz iesniedzis miera priekšlikumus Anglijas valdībai. Šajā pašā dienā Hermann'u Goringu paaugstināja par valsts maršalu.

VĀCIJA—ITALIJA—JAPĀNA

1941. gada 21. janvārī notika Adolf'a Hitlera un Musolini apspriede par starptautisko stāvokli, kļātesot abu valstu karām pret Vāciju. 22. janvārī Japānas ārlietu min. Matsuoka paziņoja Japānas pievienošanos Berlīnes-Romas asiij, uzsverot, ka triju valstu pakts ir pamats jaunās pasaules kārtības radīšanai.

Janvāra beigās Balkānu valstīs ieradās Ruzvelta pārstāvis pulkvedis Donovan ar uzdevumu uzkūdit Balkānu valstis karām pret Vāciju. 14. februārī Vadonis pieņēma audiencē Dienvidslavijas ministru prezidentu Cvetkoviču un ārlietu ministru Cincar-Markoviču. 1. martā Bulgārija pievienojās triju valstu pakmam. Nākamā dienā uz savstarpējas vienošanās pamata atsevišķas vācu bruņoto spēku daļas ieradās Bulgārijā, lai nodrošinātu Balkāmus pret angļu desanta mēģinājumiem. 5. martā Vīnē notika valsts maršala Hermann'a Goring'a apspriede ar generāli Antonesku.

25. martā triju valstu pakmam pievienojās Dienvidslavija. Divas dienas vēlāk tur notika angļu un bolševiku agentu sagatavotais valsts apvērsums. Cvetkoviča valdības locekļus apcietināja un visā Dienvidslavijā sākās vācu un Vācijai draudzīgo iedzīvotāju vajāšanas. 6. aprīlī vācu bruņotie spēki vairākās vietās pārgāja Dienvidslavijas un Grieķijas robežu. 11. aprīlī nodibinājās neatkarīga Kroatijas valsts. 17. aprīlī Dienvidslavijas armija kapitulēja.

Vadoņa dzimšanas dienā — 20. aprīlī propagandas ministrs Dr. Goebbel's apliecināja Vadonim visas vācu tautas uzticību un gatavību visus spēkus veltīt uzvarai.

2. jūnijā noslēdzās cīņas Grieķijā. Vadonis un Itālijas duče satikās pie Brennera pārejas, lai apspriestu politisko un militāro stāvokli. Ziņas no Eiropas austrumiem liecināja, ka Padomju savienība veikusi plašus sagatavošanās darbus iebrukumam Eiropā. Padomju savienības rietumu pierobežā bija izbūvēti simtiem aerodromu un sakoncentrētas miljonu armijas.

Aizsteidzoties priekšā bolševiku nodomiem, vācu bruņotie spēki 22. jūnija rītā visā austrumu frontē sāka uzbrukumu. Varonīgā triecienā, kuram nav piemēru pasaules vēsturē, vācu armija satrieca un iznīcināja bolševiku armijas, atbrīvojot no bolševisma jūga Lietuvu, Latviju, Igauniju, Besarabiju, Baltkrieviju un Ukrainu, iznīcinot milzu kara materiālu krājumus un sapemot 3,6 milj. gūstekņus.

Līdzās Vācijai lielajā cīņā par Eiropas brīvību tagad stājušās arī daudzas citas tautas, kuŗu brīvprātīgie atrodas austrumu frontē.

Cīņā par labāku dzīvi un jaunu pasaules kārtību iestājusies arī Japāna, dodot pienācīgo atbildi galveniem kara kūdītājiem

1940. gada 27. septembrī Vācijas Reichsministrs von Ribbentrop's, Itālijas ārlietu ministrs Čano un Japānas vēstnieks Kurusu parakstīja triju valstu pakmu.

— amerikāņu masoniskiem plūtokratiem. Vācijas, Itālijas un Japānas ciešā militārsavienība ir garantija drošai uzvarai.

Nacionālsociālistiskā Vācija Adolf'a Hitler'a vadībā deviņos gados ir veikusi milzu darbu. No saimnieciski sabrukušas valsts uz-

celta jauna un spēcīga Lielvācija, kas stājusies Eiropas brīvības kara priekšgalā. Lielais jaunubūves darbs, kas veikts 9 gados Vācijā, ir drošs pamats plašajam Eiropas pārkārtošanas darbam.

A. Kližāns.

1941. gada 11. decembrī sākās Eiropas brīvības kara pēdējais posms. Reichstaga sēdē Vadonis paziņoja Vācijas un Itālijas pievienošanos Japānas cīņai pret Amerikas Savienotām valstīm. („K. I. Z.“ uzt.)

LIELVĀCIJAS SPĒKS

KĀ TAS RADIES? — NO VECAS, ČAKLAS TAUTAS DARBA UN GARA.

Varbūt ir lieki vaicāt, kur ceļas liels valsts spēki. Valstij, kas jau miera laikos izpletās no Ziemeļu un Baltijas jūras līdz Viduseiropas kalnu grēdām un tāmi pāri, pieder nesalīdzināmi vairāk dabisku, zemē slēptu saimniecisku spēku avotu nekā mazākai zemei. Mums tikai jāatceras lielie ogļu apgabali, piemēram, akmeņogļu krājumi Augšsilezijā, kuru, līdzšinējos apmēros izmantojot, pietiek vēl pieci tūkstoši gadu.

Vācijas valsts tikai priekš mazliet vairāk kā diviem gadu desmitiem zaudēja pasaules karā, kuru beidzot tā bija ļoti vājināta, un turklāt pretinieki tai visus šos gadus, no 1914./18. līdz 1933. gadam pēc visiem mākslas likumiem centās nolaist asinis. Šāda valsts tagad aizsargājas pret apdzīvotās pasaules lielāko daļu tik spēcīgiem, tik labi tēmiem sitieniem, ka jābrīnās, kā vācu tauta to paveikusi.

Nav jāmeklē tālu, ja grib izskaidrot šo spēku koncentrāciju. Arī latviešu saimniecība priekš 1939. gada ir līdzīgs piemērs, — kad tā sīki pārbaudīja savu pārtikas rūpniecību, meklējot vissīkākās vēl sastopamos trūkumus, novērsa tos un koncentrēja visus, pirmā kārtā labākos spēkus un pielāgoja tos vislabāko preču ražošanai. Mēs zinām, ka neviena maza valsts tik īsā laikā, tikai nedaudz gadus nav tik ātri pacēlusi savu ražojumu eksportu kā Latvija.

Tā tad, ja runājam par vācu tautas tik pārsteidzoši ātri atkal izaugušo spēku, mums jādomā ne tikai par visu garīgo un fizisko strādnieku koncentrāciju, bet arī vēl par ko citu: par visu domu un darbu virzīšanu uz vienu mērķi. Vācu tautas saimniecisko spēku izbūvi nekad nevarētu pienācīgi novērtēt, ja nepiešķirtu pienācīgu nozīmi Nacionālsociālistiskās Vācu Strādnieku partijas idejām, kas vācu dvēseli tā atmodinājušas, savīļojušas un iekustinājušas, kā tas ar visiem nacionālajiem impulsiem, ko vācu tauta savā vēstures gaitā saņēmusi vai pati no sevis radījusi, nekad nav piedzīvots.

Nepieciešams pienācīgi atzīmēt partijas audzināšanas darbu vācu tautā, visas šīs Eiropas sirdīs dzīvojošās nācijas progresā. Partijas atbalsts ir vācu darba dienests. Bez tā nav iedomājama vācu nācijas radošā dzīve. Jaunais vācietis, kas iestājas kādā uzņēmumā, lai iemācītos kādu arodu dzīvei, ir darba dienestam pateicību parādā par kārtīgu, visos sīkumos izveidotu izglītību. Tas ir vācu darba frontes sasniegums, ka tagad Lielvācijā katrai vidējai un lielai darba vietai ir tā saucamais mācības iztūris; tāpat tai jāpateicas, ka lielie uzņēmumi uzceluši un iekārtojuši veselus namus saviem mācekļiem. Nu jau pagājuši daži gadi, kopš vācu Darba frontes Vadonis paziņoja, ka mācekļu lieta vēl nekad nav sasniegusi tādu stāvokli kā partijas aizgādībā, arī ne vācu amatniecības ziedu laikos priekš dažiem gadsimtiem, kad visas Eiropas zemes aicināja vācu amatniekus. Bet ar to nav pietiekami raksturota vācu speciālista — kam jau kopš seniem laikiem bijusi pasaulē laba slava — pamata un tālākā izglītība. Arī pieaugušajam pastāvīgi atgādināja, ka īstenībā cilvēks nekad nebeidz mācīties. Šis atgādinājums skanēja: „Kas stāv dikā, tas rūš”. Tā ir veca paruna no vācu garamantām, kas vācu cilvēkam jau no jaunības pazīstama un kas uzbūves gados kļuva par spārnotu vārdu.

Vācu saimniecības uzbūvē, līdzteku pastāvīgajam uzmodinājumam mācīties, veidojās kāda attīstība, kas bija jāievēro ikvienam, ja tas negribēja kādu dienu atpakaļ palikt: vācu zinātnieku darbs. Pētnieku un izgudrotāju darba virzīšana uz četrpadsmitā gadsimta mērķiem, sakopojā tādus spēkus, kas nemaz nav parastajiem mērogiem mērijami. Zinātnieku darbs ir un paliek vācu panākumu diglis. Šeit sakoncentrēta vācu cilvē-

jumu darbs. Ja Ziemeļamerikas Savienotās valstis tagad, kad tās japāņu bruņoto spēku ieroču panākumu dēļ pēkšņi zaudējušas pasaules kaučuka ražošanas centrus, grib ķerties pie sintētiskā kaučuka masu produkcijas, tad tām jāuzklausa, ja tām saka, cik gadu paies, kamēr tās tik tālu varētu tikt.

Mēs redzam kā vācu tauta, nabadzībā nonākusi un izsūktā, pašas spēkiem sev palīdzējusi. Šis ceļš jāiet visām kontinentālās

Tāds izskatās viens no modernajiem kalnrūpniecības uzņēmumiem, kurām piekritis izcelta nozīme Lielvācijas saimnieciskās neatkarības izcīnīšanā.

ka faustiskā dzīvē, viņu mūžam nerimstošais gars, kas, pateicoties literatūrai, pazīstams visai pasaulei.

Ogles pārvēršana šķidrā veidā un līdz ar to dzinējvielas iegūšana motoriem — sākumā uz to pat vācu tautā neraudzījās visai nopietni. Šis lielais izgudrojums nozīmi ieguva tikai četrpadsmitā gadsimta ierosinātās darba trauksmes gaitā. Tagad no raktuvēm nevar izcelt diezgan daudz ogļu, lai no tām izspiestu pasaules virzītāju šķidrumu un visus citus blakus produktus, kas pa daļai ir vēl vērtīgāki. Akmeņogle — agrākos laikos ciņas prece Eiropas eksporta tirgos, kur ogļu ražotājas zemes cita citu pārsolīja zemās cenās, lai ogles pārdotu, tagad kļuvusi par precī, kas nekad nevar būt pietiekamā vairumā, kaut arī visas raktuves strādātu nemitīgā dienas un nakts darbā. Vācu kalnrūpniecībā bezdarba nebija jau vairākus gadus priekš šī kara.

Cits piemērs ir sintētiskā kaučuka fabrikācija. Kā pierādīts, tas ir izturīgāks nekā dabiskais kaučuks un, pateicoties ogļu krājumiem, kas atrodas Eiropas rīcībā, tā ir vairāk nekā vajadzīgs. Par vācu tautu smējās, kad tā ķērās pie bunas izgatavošanas. Tagad pasaulē — ne gluži dibināti — par bagātu izkliegtā Ziemeļamerika atrodas grūta uzdevuma priekšā — atdarināt šo vācu tautas sasniegumu. Taču tas nav tik vienkārši. Ar to, ka kādā mazā laboratorijā atrasta kaut kāda fabrikācijas metode, vēl nav sasniegta fabrikācija lielumā. Mikla te ir, kā uzcelt, konstruēt fabrikas ar milzīgiem augstspiediena aparātiem — ilgu gadu pēti-

Eiropas tautām. Tām būs vieglāk nekā vācu tautai, jo viņu rīcībā būs vācu pieredze.

Lai saprastu vācu tautas stāvokli, tās postu un bezcerību priekš 1933. gada, jānorāda, ka toreiz septiņi miljoni vācu ļaužu labākajos darba gados bija bez darba. Septiņi miljoni bezdarbnieku vienā tautā kopā ar piederīgiem, ar sievām un bērniem, ir mazākais divdesmit miljoni cilvēku, kuriem nav maizes. Tāds bezdarba posts nekad nav pastāvējis nevienā pasaules valstī.

Kad nacionālsociālistiskās valsts nodibināšanas gadā sāka vācu tautai atdot ticību pašas spēkiem, vispirms bija jāatgūst bezdarba spoks. Darba priecīgiem, ticīgiem cilvēkiem, kas tic darba etosam, tā īstenībā bija gluži vienkārša lieta.

Citas tautas, arī tad, ja tās bija vācu tautas kaimiņi, noķengātājas propagandas plūdus nav dzirdējušas nekā patiesa par nacionālsociālistiskā uzbūves darba sākumiem. Jau nedaudz mēnešu laikā pēc 1933. gada 30. janvāra vienā Vācijas provincē — Austrumprūsijā — neviens bezdarbnieks vairs negulēja uz ielas. Ko toreiz darīja Austrumprūsijas gauleiter's Erich's Koch's (tagad arī Ukrainas, Eiropas labības klēts, valsts komisārs)? Viņš izvilka šīs lauksaimnieciskās provinces zemes meliorācijas plānus no kantoņu pieputējušām atvilktnēm. Šie plāni tur gulēja jau gadiem, neviens nerūpējās par viņu realizēšanu. Gauleiter'am un valsts komisāram Erich'am Koch'am vajadzēja tikai saviem austrumprūšiem iespiest rokā kapli un lāpstu un

darbs varēja sākties. Līdzīgi rīkojās visi citi vācu novadi, saskapā ar provinces saimniecisko struktūru katrs pēc saviem darba plāniem.

Šī darba svētība nebija velti jāgaida. Daudz tika sēts, vēl vairāk plāva. Agrākā ražība — lai izceltu arī šo svarīgo sektoru — cēlās gadu pēc gada. Kā to gribēja demokrātiskā, t. i. angļu un ziemeļamerikāņu saimniecības sistēma, vācu tauta daudzās svarīgās uztura nozarēs bija atkarīga no ievadumiem no citām pasaules daļām. Zemē pat nebija diezgan dienišķās maizes. Zemes meliorācijas un kultūraugu intensīvākas kopšanas lielais panākums bija tas, ka Lielvācija tagad — kara laikā, var būt labības piegādātāja Eiropā. To neviens nebūtu varējis paredzēt, jo Vācijā visi ar vācu tautas un tamlīdz Eiropas — kā mēs tagad visi labi zinām — ienaidnieku acīm redzēja no visām zemes lodes lielajām valstīm atkarīgu valsti, no kuras bija tikai kaut kāda iemesla dēļ jābaidās. Tā tad vācu milža spēkus pazina, bet nenojauta, vai aiz domu kūtrības neapdomāja, ka vācu milzis šos spēkus varētu izlietot šādā veidā, pats ar savu čaklumu.

No zemes saimnieciskajiem spēkiem vienmēr izriet arī militārais stiprums. Kas gādā par savu māju un to sargā, tas domā arī par ieročiem. Un kas tad notika ar nožēlojamā simts tūkstoš karaspēka ieročiem, ar kuŗu nebūtu pieticis pat Vācijas vien robežas aizsardzībai? 100.000 vīru reichswehr'am īstenībā bija tikai tanku modeļi apmācībām. Par moderniem ieročiem, kādus pastāvīgi konstruēja un uzlaboja vācu tautas veejē pretinieki, nemaz nebija ko domāt, jo zemē netrūka spiegu. Tie visi bija židi un komūnisti. Tie vispirms bija jāpiesien pie mīta. Tautai, kuŗai jau toreiz bija vairāk kā sešdesmit miljonu cilvēku, vajadzēja būt spējīgai vajadzības gadījumā aizstāvēties. Ar šauteni pie kājas stāvēja nevien Rietumeiropas valstis, bolševiki tikai gaidīja mirkli, kad varēs iebrukt Eiropā. Tie strādāja pie gigantiskas bruņošanās, ko tie vienmēr demonstrēja savās parādēs Maskavā. Lai Eiropa un Eiropas kultūra kādu dienu netiktu iznīcināta, tai tautai, kas būtu izjutusi pirmo galveno triecienu, bija jāgādā par cienīgu apbruņojumu.

Šis apbruņojums ir radies reizē ar saimnieciskās uzbūves norisi, protams, tikai pēc tam, kad saimniecība strādāja pilnā gaitā, jo bez mašīnām, bez izejvielu izcelšanas no zemes un to apstrādāšanas, bez izgudrojumu realizēšanas pašu spēkiem nevarēja iesākt. Bruņošanās arī sāka tikai tad, kad vācu tautai bija jāsaprot, ka Eiropas pretinieki vecajai pasaules daļai, kuŗai tie var pateikties par visu progresu un visu kultūru, negribēja ļaut mierā strādāt.

Vācu tautas Vadonis Adolf's Hitler's, kas daudzkārt bija sniedzis miera roku un skubinājis uz saprašanos bruņošanās jautājumos un uz saprātīgu preču apmaiņu tautu starpā, tad kādu dienu pats noteica apbruņošanās. Arī to viņš nedarīja, neturpinot miera darbus, kam bija jākalpo visām Eiropas tautām un kas arī kalpo tagad un nākotnē. Lielisks šī darba plemērs ir autoceļi. Kas domā, ka autoceļi ir kara ceļi, tam vai nu nav jēgas par satiksmi kā pirmo un labāko starpnieku tautu starpā, vai arī tas ir apmelojums. Līdzīga strīdus iedegās arī toreiz, kad lika pirmās slīdes dzelzceļam. Neviens cilvēks, kam gaiša galva un kas dzīvo līdzī laikiem, tagad vairs nevarēs apgalvot, ka dzelzceļi nav ievērojamā mērā voicinājuši saprašanos tautu starpā, tautu

Vāclijas gandrīz pilnīgā atkarība no ārzmēm tekstilrūpniecības nozarē izbelgusies lielā mērā pateicoties arī mākslīgās vilnas rūpniecības izveidošanai.

Gatavo mākslīgo vilnu izņem no žāvētavas.

Mākslīgā kaučuka — bunas — masu produkcijas izveidošana Vācijā sagādāja lielu pārsteigumu visai pasaulei.

Augšā: Bunas masas mehāniska apstrādāšana uz veltna.

Skats vienā no bunas ražošanas telpām.

sadzīvi un tamlīdz labklājību. Bez tam, arī citas tautas būvējušas autoceļus, kaut arī ne tik plašā vērienā kā vācu tautas Vadonis. Vācu tautai, kas dzīvo Eiropas centrā, bija lielāks pienākums to darīt.

Ja nu ainā, kur esam rādījuši vienas tautas spēku attīstību, vēl grib iezīmēt noslēguma daļu, tad var būt runa tikai par naudas lomu. Kur vācu tauta ņēma daudzus miljardus marķu savas saimniecības izveidošanai? Tai nebija neskaitāmu zelta stieņu miljardu vērtībā, kādi pieder rietumu demokrātijai tā sauktajām bagātākajām valstīm (pareizāk sakot: piederēja, jo Lielbritānijai priekš dažām nedēļām vairs bija tikai desmitā daļa tās agrākā zelta). Vācu tauta mācījusies saprast un novērtēt vārdus, ka vērtības rada tikai darbs un vēlreiz darbs. Daudzkārt paceltā ražošana un zemes bagātību izmantošana, vai tas nav neko vērts? Tas ir vairāk nekā zelts, ko taču, kā zināms, nevar ēst. Vācu tautai uzbūves gados klājās daudz labāk nekā spožākajos miera gados priekš 1914./18. g., un tā arī šai kara arvien vēl dzīvo labāk nekā iepriekšējā angļu kara, kad Anglijai izdevās blokāde, t. i. Eiropas izmērdēšana — jo tā strādā čaklāk kā jeklad.

Vācu tauta un tai līdzī tie, kas dibinās uz savu paša darba spēku un vecās, mūžam neizsīkstošās zemes spēku, šai cīņā ar norietu valstīm paliks augšpusē, tie uzvarēs. Eiropa ir pārāk piedzīvojusi, lai ļautu jaunākām, vēl neattīstītām naidīgām pasaules daļām sevi piemānīt.

R.

Vācu jaunā māksla – varonības, darba un

Vienlaicīgi ar vācu tautas atdzimšanu mēs piedzīvojam arī vācu mākslas atjaunošanos. Abas šīs lietas nav šķīrāmas viena no otras, jo māksla ir tautas dzīvā sastāvdaļa un tautas iekšējās dzīves patiesais atspoguļojums.

Jau priekš kara laikā vācu māksla sāka atraisīties no tautas. Mākslinieki aizmirsa mūžīgo patiesību, ka neviena māksla nevar pastāvēt bez ciešām saitēm ar tautu. Un kad pēckara laikā vācu tauta bija politiski sadrumstalota un tuvojās pilnīgai moraliskai pagrimšanai, māksla kļuva par šī slimīgā stāvokļa attēlotāju. Taču nepietika ar to vien, ka šādi ražojumi vispār varēja rasties, radās židiski-boļševistiskie mākslas literāti, kas šos ražojumus apzīmēja par jaunās cilvēces māksliniecisko izteiksmes formu un izsmēja un noraidīja ikvienu, kas iedrošinājās šādu mākslas uztveri neatzīt. Valsts politikai tuvojoties boļševismam, arī vācu kultūras dzīve tika boļševizēta. Tā arī varēja notikt, ka šīs zemās mākslas ražojumi, ar žīdu rokās atrodošās mākslas tirdzniecības palīdzību un ar valsts līdzekļu atbalstu, tika uzpirkti mākslas muzejiem un sabiedriskām gleznu galerijām. Par laimi māksli-

nieciskās gaumes pagrimšana notika galvenā kārtā mākslinieku un literātu aprindās, kamēr plašākās tautas masas ar savu veselīgo uztveri no šīs pagrimušās mākslas norobežojās. Tomēr radās bažas, ka mākslas hienepa pagrimšana pamazām varētu iespaidot arī plašākās aprindas.

Šai laikā istā radošā māksla bija pilnīgi nobīdīta pie malas un apklususi. Mākslinieki, kas toreiz mēģināja dzīvi un lietas rādīt tādas, kādas tās īstenībā ir un kādas tās kopē gadu simteņiem ir skatītas, no kultūras dzīvē valdošās boļševistiskās kliķes tika nostumti pie malas.

Tikai pēc tam, kad Vadonis līdz ar valsts varas pārpemšanu uzsāka vācu tautas dzīves pamatus pārkārtot pēc nacionālsociālistiskā pasaules uzskata, arī vācu mākslā sākās uzplūdi. Adolf's Hitler's atjaunoja cieņu patiesai mākslai. Līdz ar to vācu mākslas dzīvē sākās jauns laikmets, kas māksliniekiem atbrīvoja ceļu radišanai pēc iekšējās pārlicības, atbrīvojot māksliniekus no židiski boļševistiskās literatūras kliķes kritikas un nododot jaunradītos mākslas darbus vācu tautas veselīgajam spriedumam. Dr. A. D.

Hans's Breker's — Kalnraicis.

Jaunajās rokās vingri turēdams kapli, slaidais, spēcīgi muskuļotais raktuvju strādnieks, droši un apņēmīgi dodas darba gaitās.

JAUNS GARS VĀCU GLEZNIECĪBĀ, TĒLNIECĪBĀ UN CELTNIECĪBĀ

Vācu tēlojošā māksla nacionālsociālistiskā valstī, pēmdama par pamatni savu zemi un savu tautu, liecas pēc spēka, skaistuma, skaidrības un loģikas. Vācu daiļnieki savos tēlojumos noteikti uzsver kā tematikas, tā arī idejiskā satura nozīmi. Rāddami savas dzimtenes dabu un cilvēku, gleznotāji veļ vācu ainavas raksturu un skaistumu tās daudzveidībā. Viņu audēklos redzamas vācu karavīru gaitas un varonīgās cīņas, zemnieki un strādnieki darbā, atpūtā, sadzīves nopietnos un jautros brīžos. Tēkta māte kā dzīvības devēja, nākamās paaudzes audzinātāja, tverta ģimenes dzīve. Jāmin vēl medību skati un dzīvnieku tēlojumi. Nopietna vēriba pievērsta ģimēnēm un figūrāliem sacerējumiem. Notēloti gan svarīgi vēsturiski notikumi, gan simboliskas un teiksmainas ainas.

Tā godā celts mākslas ideāls, kas apstiprina dabu un dzīvi, veļ tās krāšņumu, daiļumu un iekšējo jēgu. Šai ceļā turpinās agrāko gadsimtu un paaudžu vācu mākslas tradīcijas. No vienas puses, zīmējuma un krāsu laukumu uzsverumu īstenības tēlojumā, kas saistās ar Dürer'a, Holbein'a, C. D. Friedrich'a, U. Thoma, K. Haider'a mākslu. No otras — tonālais glezniecības reālisms, kuru spēcīgi paūz W. Leibl'a un A. Menzel'a sa-

Ferdinand's Andri — Māte ar bērnu.

Jaunā veselīgā sievietē liksmi un lepni tur rokās savu spēcīgo dēlēnu, kas, kaut mātes aizgādībā, prot jau spert sparīgu soli un paust nākamā vīra dabu.

daiļuma paudēja

sniegumi. Istenības aina vācu meistaru skatījuma nereti atsedz sevi ko dzejisku un vīzionāru. Dabā ievijas cilvēka gara ilgās pēc skaistuma, dabas parādībās jauzami kādā lielāki un varenāki spēki, kas vada un noteic dzīvi. Arējais ved uz iekšējo, ved uz ideju un gara pasauli, uz to, kas ir pāri dabai.

Tālab vācu meistari ar tādu mīlestību un aizrautību dažkārt pakavējas pie sīkdaļām, pie mazo formu dažādības, jo visur taču pulsē tie paši varenie spēki, kas šo daudzveidību saauž vienā organiskā dabas dzīves veselumā. Tā pasaules plašumā katra nīcīgākā lieta un notikums iegūst savu vietu un savu nozīmi.

Būdamis pēc tēlojamiem līdzekļiem reālists vai naturalists, vācu gleznotājs savos sirds dziļumos ir romantīķis. Daba tiek poētizēta. Bet šis poētiskums pamatots rūpīgi izkoptā amatā un nopietnās īstenības studijās. Tālab dzejiskās noskaņas šē nav ārēja piedeva, bet viscaur sakpojas pašā dabas izjūtā un dabas pārdzīvojumā, piešķirdamas mākslinieciskam veidojam īpatu kvalitāti. To redzam tiklab ainavistu, kā arī žanristu un figūrālistu darbos. To pauž ne mazāk vācu tēlnieku darbi. It īpaši līniju lūzumū un līniju vijumi vācu meistaru darbos — līdzās koloītam — pauž dvēseliskās noskaņas bagātību (piem. Dürer's, C. D. Friedrich's, H. Thoma). — Ar dzejiskumu savukārt stāv ciešā sakarā fantāzijas rošība un dzīvums.

Mākslinieciskie meklējumi nesaraujami saistīti ar stilisko izteiksmi. Tak stila jautājumi nav izprotami un risināmi no šaura formu novirzienu viedokļa, bet gan no pasaules uzskata. Pasaules uzskats, garīgais saturs un idejas noteic stiliskos līdzekļus un to izvēli mākslinieciskā uzdevuma veikšanai. Te īpaši jāatzīmē monumentālo formu meklējumi. Mākslinieciskos tēlojumos gūst cieņu hēroiskais cilvēks, varonības cildināšana ikdienas gaitās, cīņās un vēsturiskos notikumos. Šo dzīves izjūtu pauž starp citu sienu glezniecībā sabiedriskās ēkās. Glezniecībā meklē te sakaru ar celtni, ar telpas arhitektonisko izkārtojumu.

Ne mazāk spilgti šo hēroisma garu pauž jaunā tēlniecība. Kāpinātās un izteiksmīgās formās tēlnieku veidoli rāda tagadnes cilvēku, viņa dzīves izjūtu un stāju. Monumentālā tvērumā diženos vīriešu un sieviešu

Adolf's Wissel's — Zemnieki.

Mierīgā un nopietnā noskaņā mākslinieks rāda gribā un raksturā noturīgos, dzimtenes zemē sakpotus dižciltīgos zemnieku stāvus.

stāvos. kā laikmeta simbolos iemiesots spēks un skaistums. Ari šē stils veī idejisku saturu, uzsverot to, kas dara vērtīgu cilvēka dzīvi. Veidojumā un formu uzbūvē meklēta skaidrība, kas gūta nopietnā dabas un tēlnieka amata studēšanā. Jāuzsver ari skulptūras ciešā saistīšanās ar celtniecību. Arhitektūras un plastikas saskapošanās, harmonisko formu lielais vēriens pauž sava laikmeta garīgo seju un jaunradīšanas gribu.

Jauno dzīves stilu un jauno dzīves saturu visnotaļ aicināta paust celtniecība. Stingrība un vienkāršība, svinīgums un varenums iezīmē tagadnes vācu arhitektūru, kā nācījas jūtu un domu vēstītāja. Paul's Ludwig's Troost's — visciešākā sadarbībā ar vācu tautas Vadoni — ir šis uztveres nodibinātājs monumentālā arhitektūrā: viņa celtā Vācu mākslas namā un N. S. D. A. P. partijas ēkā Mūnchenē. (Sk. attēlus „Laikmetā“ Nr. 3).

J. Siliņš.

JAUNAS IESKAŅAS VĀCU DEJAS MĀKSĻĀ

Dejas māksla Vācijā aizvien ir bijusi nemītīgu meklējumu, eksperimentu un jaunu atklājumu apzīmogota. Daudzi un dažādi ir ari tie virzieni, kas līdztekus tīrai dejas teknikai par savu mērķi sprauž cilvēka gara un miesas harmonisko attīstību. Katrs šāds virziens deklarē ko īpatu un šķietami savdabīgu. Vācija ir jaunās dejas šūpulis. Te izveidojas un atplaukst ari citās zemēs radušies centieni, kā, piemēram, dalkrozisms un duncanisms. Pašreiz iezīmīgākais ir Laban'a-Wiegmann'es skolas virziens, kas grib izveidot drāmatiski plastisku jaunās dejas stilu. Laban'a ķermeņa harmonijas mācība tālab ari balstās uz baleta un jaunās dejas sintezi. Tomēr nevis šie skatuves dejas meklējumi noteic vācu tagadnes dejas māks-

Rudolf's Hermann's Elsenmenger's — Sienas glezna: Lauku darbi.

Plašā vēriena sacerējumā kopējais ritms vieno darba gaitās vīrus un sievas — jaunās ražas ievācējus.

slas raksturu, bet gan veselīgā atgriešanās pie tautas tradīcijām. Tālab arī skatuves deju šoreiz sīkāk neiztirzāsim.

Jauns pagrieziena dejas attīstībā sākas ar trešās valsts nodibināšanu. Sakarā ar ziemeļu germāņu tautu mitoloģiskiem un rasiskiem pētījumiem godā tiek celtas arī vācu tautas dejas. Šī vērtīgā darba ierosme un realizēšana uzlikta nacionālsociālistiskai organizācijai „Kraft durch Freude“. Dejas pētnieki atzīst, ka nākotnes skatuves dejas attīstīsies nevis atsevišķu individu subjektīvā pieredzē, bet gan no etnogrāfiskiem un folkloras elementiem tautu dejās. Šai sakarībā bagātīgus un daudzpusīgus materiālus sniedz vācu tautas dejas. Jau 18. gs. baleta reformators Noverr's savās vēstulēs ieteic baletmeistariem iepazīties ar vācu un prūšu tautas dejām, meldījām, tērpiem un paražām, lai tādējādi smeltu ierosmes jaunām idejām.

„Kr. d. Fr.“ organizācijas locekļi — strādnieki, zemnieki, Hitler'a jaunatne un meiteņu savienības vispirms iepazīstas ar sava novada tautas dejām, dziesmām un meldījām, rīko ceļojumus uz citiem novadiem, bet laiku pa laikam notur kopīgas sanāksmes un kongresus. Atsevišķos gadījumos aicināti uzstāties arī citu tautu deotāju pārstāvji. Hamburgas kongresā 1938. gadā J. Rinkas vadībā demonstrētas arī latviešu tautas dejas.

Vācu tautas dejas atklāj lielu dažādību formas uzbūvē, grupējumos un soļu kompozīcijā, kas lielā mērā ir atkarīgi no ģeogrāfiskiem un klimatiskiem apstākļiem. Tā, piemēram, Ziemeļvācijas dejām ir $\frac{3}{4}$ takts pavadijums un lielāko tiesu te dominē grupu dejas. Dienvidos pārsvarā ir liegi plūstošais $\frac{3}{4}$ takts Dreher's, Ländler's, Walzer's un Hopser's. Lejasvācijā bez tam vēl visai iecienītas formu bagātās četrpāru dejas. Zīmīgi, ka Hesenē apgabalā sastopamas tikai pāru dejas dziesmas pavadijumā. Alpu iedzīvotāju dejās raksturīgi ir roku un kāju izmetieni un lēcieni. Augšbavārijas, Zolburgas un tiroliešu Schuhplattler's jau prasa zināmu virtuozitātes un atjautības māku. Tautas dejās nereti izpaužas arī novada iedzīvotāju raksturs. Pomerānijas dejas ir drastiskas un humoristiskas, jo arī dzīvē šie ļaudis mīl jautrību un prieku.

„Kr. d. Fr.“ locekļi savās ekspedīcijās iepazīstas arī ar tautas senām paražām, ticējumiem un visām ar gada laika maiņām un godiem saistītām izdarībām, dziesmām un citām tradīcijām. Kopīgās, publikai pieeja-

mas sanāksmēs pēc uzrakstītiem materiāliem viņi cenšas atdarināt redzēto. Tādā kārtā netikai pašiem organizācijas dalībniekiem, arī pārējiem iedzīvotājiem, dejas speciālistiem un interesentiem ir dota iespēja piedalīties tautas tradīciju populārizēšanas darbā.

Elza Siliņa.

JAUNĀKĀS VĀCU MŪZIKAS TENDENCES

Milzīgās pārvērtības, kādas mūzika pārdzīvoja mūsu gadsimta pirmajos trijos gadu desmitos un it īpaši pēc pasaules kara, divdesmitajos gados, kad sabruka visi gadu simtos izveidojušies tonalitātes, melodikas, harmonijas, mūzikas izteiksmības jēdzieni, vissmagāk bija skārušas tieši vācu mūziku. Mēs, šo mūzikas cīņu nomalē dzīvodami, tikai pēc atbalsīm tām sekodami, īstenībā nemaz neesam tieši apjēguši ne šīs mūzikas krīzes dziļumu, nedz arī tāpēc spējuši iekšēji pilnīgi izprast tās jaunās domas, kādas noteic vācu mūzikas seju pēdējos desmit gados.

Atonālisma kulta, kuŗa galvenais propagandētājs Vācijā bija žīds Arnolds Šēnbergs, bija sevi pārdzīvojis jau ap trīsdesmito gadu sākumu. Nevienš nenožēlos šīs nedzīvās, pelēkās, samākslotās mūzikas bojā eju, kam nebija ne melodijas, ne krāsainības, ne skaistuma ideāla, ne jūtu siltuma, un kas dzirdi šautroja ar visgriezīgāko disonanču rīkstēm. Šīs mūzikas virziens, kas sevi sauca par „ekspresionismu“, bija svešs un naidīgs visam, kam bija kāds sakars ar tradicionālajiem mūzikas līdzekļiem un mūzikas saturu, bija augstākā mērā neauglīgs un pilnīgi destruktīvs.

Jaunu pagriezienu vācu mūzikai mēģināja dot tā sauktais „jaunās lietišķības“ virziens, kuŗa centrālā figūra bija Pauļs Hindemith's. Šis virziens ekspresionismu gribēja pārvarēt, stādot „tīras mūzicēšanas, spēles prieku“ uzdevumus, ar lielāku kustības spēku, „motoriskumu“, ar lielāku vienkāršību un piegriešanos tādām mūzikas formām, kas vispārībai saprotamākas. Tomēr, naidīga romantismam, „jaunā lietišķība“ nepietiekami novērtēja jūtu izteiksmes nozīmi mūzikā, un ar savu gribēto primitīvismu šis virziens tomēr palika tikai šauru speciālistu aprindu māksla, bez īstākas atbalss tautā.

Lielā savā mākslas ceļa skaidrībā un līdzsvarā visus šos duļķainos mūzikas krīzes gadus pārdzīvojuši abi ievērojamākie vācu tagadnes mūzikas lielmeistari Richard's Strauss un Hans's Pritzner's, kuŗu māksla reprezentē vācu lielās klasiski-romantiskās mūzikas tradīciju nepārtrauktību.

Tagadējās jaunākās vācu mūzikas svarīgākā iezīme ir tās piegriešanās tīri nacionāliem jaunrades uzdevumiem un padziļināta mākslas mūzikas tendence rast saskari ar plašām tautas masām. Bez šaubām, to varam uzskatīt arī par zīmīgu vispāri-eiropēisku tagadnes mūzikas parādību, tikai tās izpausme Vācijā norisinās visskaidrākās un apzinātākās formās. Radikāli izskaustā židisma ietekme mūzikas dzīvē, mājas mūzikas, kopdziedāšanas un kopmūzicēšanas, jaunatnes mūzikas veicināšana, senās vācu tautdziesmas atdzīvināšana mūzikas praksē, — viss tas ir šīs jaunās vācu mūzikas dzīves vienas un tās pašas tendences dažādas izpausmes, kas sagatavo pamatus, uz kuŗiem jāaug ar zemi un tautas garu cieši saistītai mākslai.

Pats par sevi saprotams, ka, pie sava milzīgā pagātnes mūzikas mantojuma, vācu jaunā mūzikas skola cieši stāv uz tās tradīciju pamatiem. Zīmīgi, ka pie daudziem vācu jaunajiem komponistiem izpaužas spēcīga tendence uz polifonisku rakstības veidu, līdz ar to uz barokā mūzikas stila, Bach'a laika instrumentālās mūzikas formām — uz svītu, koncertu senajā stilā, fugu, variāciju, pasakalju u. t. l. Tas jaunajā vācu instrumentālajā mūzikā samazinājis interesi par tādām klasikas un romantisma lielformām, kādas ir simfonija un simfoniskais tēlojums. Tomēr, blakus šai tendencei, joprojām daudzi mūziķi turpina romantisma tradīciju, galvenokārt tieši simfonijas un simfoniska tēlojuma žanros, nekautrēdamies arī rakstīt mūziku, kuŗā pasvītroti jūtu elementi. Beidzot, viena daļa vācu mūziķu, ieslēgdamies lielo politiski-sabiedrisko svīnību uzdevumos, raksta vispārsaprotamu mūziku, vienkāršā melodikā un spēcīgos ritmos, īpaši lielus kuŗa darbus, orātorijas, kantātes, līdz pat tagadnes stingrajiem maršiem. Tieši kuŗu literatūrā, kas Vācijā tagad pārdzīvo jaunu atdzimšanu, visvairāk arī izpaužas tagadējās vācu mūzikas sakars ar jaunajām laika tendencēm. Orātorija un kantāte te ir svarīgākās formas, kas daudz koptas un kuŗu mūzikālā valodā redzams gan spēcīgs, vienkāršots, gan bagāts polifonisks stils (Joseph's Haas's, Armin's Knab's, Bruno Stürmer's, Kurt's Thomas's, Ernst's Pepping's un c.).

Arī jaunākajā vācu operu kompozīcijā raksturīga griba pēc vispārsaprotamības, pēc tautiskuma, tāpat liela formu dažādība, kur sastopami gan 18. gadsimta mūzikālo formu mēģinājumi līdz pat ideālizētai modernajai dzeja mūzikai (Rudolf's Wagner's — Regeny, „Der Günstling“), bet tāpat arī īsti tautiski dziesmu un deju elementi modernās harmonijas (Werner's Egk's, „Burvju vijoļe“). Te tikai divi jaunākās vācu operkompozīcijas tendenču pretpoli, iztverti no daudzu citu kompleksa.

Te jāatzīmē arī lielais Richard'a Wagner'a mākslas kulta, ar atjaunoto Baireitas svētkuspēļu tradīciju, tāpat Mozart'a mūžam dzīvās mākslas svētki it īpaši Zolburgā, Vīnē, Minchenē.

Vācijas mūzikas dzīve nav apklususi arī tagad, kara laikā; vēl vairāk, tā tiek kopta kā nācijas dzīves nepieciešamība.

Mēs nezīnām, kāda beidzot izveidosies jaunā vācu mūzikas skola; savu kulināciju tā vēl nav aizsniegusi. Bet nav šaubu, ka tā piešķirs laika zīmi visai šai epochai.

Jēkabs Vitollis.

Vācu jaunatne iestudē savu novadu tautas dejas.

RAKSTNIECĪBA UN TAUTA

Dr. Goebbel's apskata vācu rakstniecības gadskārtējo izstādi Veimarā — Veimaras pils Vanagu galerijā. Pa kreisi no viņa Gauleiter's Sauckel's un Valsts rakstniecības kameras prezidents Hans's Jost's; pa labi — Reglerungsrat's Dr. Erkman's un Ministerialdirigents Haegert's.

Ciņa pret bezdvēselību, ciņa pret bālo un neīsto pasauli — galu galā ir šī kara lielais lozungs. Šis karš nav tikai ciņa par vācu tautas dzīves telpu, bet arī ciņa, ko uzspie-
duši istas dzīvības pilnas kultūras ienaidnieki. Vācijā šī ciņa visās dzīves nozarēs bija vērojama jau sen pirms kara sākšanās, pat vēl pirms Vadoņa pārņemšanas varu — tai laikā, kad pamirdzēja pirmās pazīmes par jauna laikmeta atnākšanu.

1914.—1918. g. pasaules kara nelaimīgais gala iznākums uz laiku nospieda, novājināja un sadrupināja vācu tautu. Šīs iznīcības darbs bija jānovēd līdz galam, katrā ziņā — garīgā laukā. Tad sāka savu uzbrukumu

židiskā literāta kliķe, kuru rīcībā viņu uzdevumu veikšanai bija nauda un prese. Tā varēja uzdziedēt ārditāja māksla, izplesties rakstniecība, kas bija sveša nevien vāciešiem, bet ikvienam eiropietim, un liet savu slepeno indi dvēselēs.

Rakstniecība vairs neizauga no tautas dvēseles, tās sākums vairs netvērās dzīvajā un noslēpumainajā tautas pirmspēku avotā, rases gadu tūkstošu mantojumā, bet gan svešā bezdvēselībā.

Izpletās mūžīgā žida bezdvēselība, viņa pirdzīgais purns raudzījās no šīs dzejas, ko pērkamā prese pasniedza kā lielu sasniegumu un pacelšanos jaunas cilvēciņas augstumos.

Patieso tautas mākslu nospieda pazemē, tautas kopības dzejnieku izkļiedza par atpalikušu un izsmēja. Viņš jau neshudināja brīvo mītu, viņš nemeklēja slepkavu un cietumnieku dvēseles vērtības, viņš nenolādēja savas asinis, kas viņā plūda cauri paaudžu virknei, lai ģimeni un laulību novilktu nomaldījušās ērotikas mēslas un neīrmos. Viņš tautā un tēvzemē redzēja tās lielas mūžīgās vērtības, uz kurām pamatojas visa veselīgā dzīve. Židiskā un židiski ietekmētā „rakstniecība” tomēr svinēja savas orģijas, un to augsti slavēja kritiķi, kas nāca no tā paša perekļa. Un piliens pie piliens tautas asinsvados sūcās inde.

Bet ir zināms un jau piedzīvots, ka aizsargātāji pretspēki bija stiprāki. Un iestājās diena, kad vācu revolūcijas vētras aizmēza visus pēckara sārnus un atkritumus, tie izkusa vācu atjaunotības pavasara saulē.

Ceļš atkal bija brīvs; vārds bija patiesajam dzejniekam, tautas rakstniecībai. Nu varēja pacelt galvu tie vīri, kas pagrimuma gados bija sīkstī un nīkni cīnījušies vai arī sarūgtināti klusējuši. Viņi stājās pie jauna un varena uzdevuma: pagātnes mantojumu novākt pie malas, sārnus, kas nosēdušies dvēselēs, aizskabot, sabiedrības skatu vērst uz tās rases un tautas vērtībām, attīstīt pienākumu šīs vērtības sargāt un attīstīt pēc Nietzsche's vārdiem: „Nevien tālāk, bet gan augstāk jums būs sevi audzēt!”

Jaunā nacionālsociālistiskā laikmeta rakstniecība daļai bija apzīmēta ar ciņas, daļai ar audzināšanas zīmi; tā gribēja audzināt tādu sabiedrību, kas, apzīmējot savas rasiskās un garīgās vērtības, sakūst cietā un nesatricināmā vienībā. Jo tikai kā tāda, tā spējīga pastāvēt pasaulē, kas pa lielāku daļu vēl padota tam pašam, šeit tikko nokratītam, cilvēces ienaidniekam. Šis ienaidnieks savukārt, kā zināms, pieliks visus spēkus, lai atgūtu zaudēto stāvokli, kuŗa lielā nozīmība viņam ļoti zināma.

Šādos apstākļos sākās vācu rakstniecības jaunais ceļš, kuŗa izkārtošanai, tāpat kā visas dzīves izkārtošanai, augsto mērķi norādījis Vadoņis ar savu grāmatu „Mana ciņa” („Mein Kampf”). Šis darbs bija un paliek nacionālsociālistiskās rakstniecības lielais viduspunkts; no turienes izstāro spēki, kas to (rakstniecību) ietekmē un apauglo.

Tālāk nāk Alfred's Rosenberg's ar saviem rakstiem, vispirms ar „20. gadsimta mītu” („Mythus des 20. Jahrhunderts”), ar kuŗu viņš turpina to, ko H. S. Čemberlens (Houston Stewart Chamberlain) iesāka ar savu grāmatu „19. gadsimta pamati” („Grundlagen des 19. Jahrhunderts”). Rosenberg's pasniedz vācu tautai jaunu vēstures filozofiju un norāda uz lielo sakarību rasei ar kultūru un rasei ar vēsturi. Šeit nedrīkst aizmirst arī Dietrich'u Eckart'u ar viņa trauksmes dziesmu, no kuŗas nācis ciņas laika simboliskais sauciens: „Vācija, mosties!” („Deutschland, erwache!”). Viņam nebija lauts piedzīvot šo lielo atmodu, bet

„Josef's Weinheber's, lielais līriķis, kuŗa pantl pieder tagadnes vācu skaistākajai dzejai.

viņš neredzams soļo to vidū, kas iedzīvināja viņa sirds ilgojumu.

Pie agrajiem, kas meklēja un atrada ceļu uz tautiski-politisku nostāju un vēl starp dzīvajiem darbojas, pieder arī Hermann's Burte. Lai pieminam tikai viņa grāmatu „Wiltfeber, der ewige Deutsche”, kuŗā viņš vēl priekš 1914.—1918. g. pasaules kara meklē ceļu uz lielo kopību. Pie jaunākajiem jau pieder Hans's Johst's — tagadējais Valsts rakstniecības kameras prezidents. Starp viņa daudzajām drāmām sevišķi mināma trāģēdija „Schlageter”, ar kuŗu viņš radījis paliekamu pieminekli ciņā par Vāciju kritušiem varoņiem. Starp viņa prozas darbiem laikmeta izpratnei sevišķi nozīmīgas viņa esejas („Ich glaube” vai „Reise eines Nationalsozialisten von Deutschland nach Deutschland”).

Jaunāko līriķu pulks, no kuŗu dziesmām liesmo laika elpa un varonības ticība, griežas pie vācu jaunatnes, aicinot viņu uz jaunu Sākumu. Vispirms tur ir Bakdur's v.

Hans's Grimm's, — viņa plašais skats uztvēris liktenīgās vācu dzīvības prasības, uz kuŗām vērsis pasaules uzmanību ar savu grāmatu „Tauta bez telpas” („Volk ohne Raum”).

Schirach's, aplicinātājs un cinitājs Adolf'a Hitler'a līdzgaitnieku pirmajās rindās, dziesmas „Mūsu karogs plīvo mums priekšā“ („Unsre Fahne flattert uns voran“) autors. Tālāk tur ir ticības pilnais lirīkis Herbert's Böhme, kura uztveri un izpausmi aptver teikums: „Tikai asinis tevī savalda laiku, tīrība ir Dieva vienīgais spogulis“. („Nur das Blut in dir bezwingt die Zeit, Reinheit ist des Gottes einziger Spiegel“). Starp priekšgalā stāvošajiem ir vēl trešais, Gerhard's Schumann's, kas daudzos sējunos (piem., „Wir aber sind das Korn“ vai „Wir dürfen dienen“) sniedz kvēlu izpausmi savai dziļai vienotībai ar tautu un zemi. Viņiem piestēdzas citu jauno cinitāju fronte,

Hans's Baumann's, jaunais nacionālsociālistiskās kustības dziedonis un cinitājs, pašlaik armijā izpilda savu pienākumu pret Vadoni un tautu.

kā, piem., Heinrich's Anacker's, Hans's Jürgen's Nierentz's, Kurt's Eggers's, Wolfram's Brockmeier's. Cieši ar austrumu robežapgabalā saistīts Herybert's Menzel's. Viņa dzejas izaugušas no šī apgabala cīņām un viņa personīgiem pārdzīvojumiem. Sevišķi tīru tautas skaņu, kas aizgrābj ar savu vienkāršību, atradis dzejnieks un dziedonis Hans's Baumann's. Tālāk nevar nepieminēt arī Ferdinand'u Oppenberg'u un Rainer'u Schlösser'u.

Šie galvenā kārtā bija tie jaunie, kuru dziesmas skan zem plīvojošiem karogiem, kur vien vācu laudis pasaulē dzīvo.

Ja pievērsamies stāstniekiem, tad paveras tāds vācu rakstniecības plašums, ka šai rakstā nemaz nav iespējams kaut īsumā piekatra pakavēties. Jāmin tikai to vārdu, kas paši un kuru darbi sevišķi raksturīgi arī viņu pēcnieku jaunākai paaudzei.

Tā piemināms Otto Paust's, kas savā lielajā romānu triloģijā („Volk im Feuer“, „Nation in Not“ un „Land im Licht“) rāda pasaules kara, pagrimuma un jaunās augšāmcelšanās laikus. Apmēram to pašu tematu apcer Hans's Zöhrlein's savā godalgotajā romānā „Ticība Vācijai“ („Der Glaube an Deutschland“) un sekojošajā „Sirdsapziņas pavēle“ („Befehl des Gewissens“). Igaunijā dzimušais Carl's von Bremen's savā grāmatā „Vācu kalns Austrumos“ („Der deutsche Berg im Osten“) stāsta par vācu likteņiem boļševiku pirmā iebrukuma laikā Baltijas telpā. No austrumiem (Austrumprūsijas) cēlies arī Otfried's grāfs Finckenstein's, kas tāpat kara laika paaudzei piederīgs, ar savu godalgoto darbu „Māte“ („Mutter“). Martin's Luserke savos plašā vēriena romānos, piem., „Hasko“, izseko germāņu pagātni Ziemeļjūras telpā.

Arī par jaunu drāmas veidu noris sacensība tagadējā paaudzē, pie kam jāmin: Eberhard's Wolfgang's Möller's, Sigmund's Graff's, Curt's Langenbeck's, Hans's Christoph's Kaergel's, Felix's Lützendorf's, Richard's Billinger's, Friedrich's Roth's un daudzi citi.

Agrākā ārzemju vācietība un sevišķi vācu robežapgabali — Ostmarka, Sudetija un citi novadi dāvājuši vācu rakstniecībai daudz savu ievērojamu pārstāvju. Adolf's Meschendörfer's sarakstījis „Pilsēta austrumos“ („Stadt im Osten“), tāpat no Septiņkalnes nāk Heinrich's Zillich's, kas savā romānā „Starp robežām un laikiem“ (Zwischen Grenzen und Zeiten) sniedz augstvērtīgu prozu, Erwin's Wittstock's tēlo vācu asinssaišības romānā „Brāli, ņem brāļus līdzī“ (Brüder, nimm die Brüder mit!) Ostmarkieši ar Bruno Brehm'u, Robert'u Hohlbaum'u, Heinrich'u Waggerl'u u. c. nāk vācu dzejas radītāju priekšpulkā; te nav aizmirstams lielais lirīkis Josef's Weinheber's, kura panti pieder tagadnes skaistākajai dzejai. No Sudetu vāciem jāmin Wilhelm's Pleyer's, Gottfried's Rothacker's un Friedrich's Bodenreuth's.

Jāievēro, ka vācu rakstniecību nav iespējams sadalīt jaunā un vecā, vakardienas un šodienas. Mūsu dienu mākslas rosībā un vācu tautas garīgās augšupcelsmes lielajā darbā tāpat iekļaujas arī tie vīri, kas pēc gadiem gan īsti neiederas nacionālsociālismā, bet tautisko uzdevumu vienmēr apzinājušies un ar saviem darbiem tagad, tāpat kā agrāk, ir vadītāji. Starp tiem ir Rudolf's G. Binding's, Hans's Carossa ar savu klasisķi jauko valodu, tāpat viņu pulkā ir Dieva meklētājs Gustav's Frenssen's, Hans's Grimm's — lieldarba „Tauta bez telpas“ („Volk ohne Raum“) radītājs, Agnes'e Miegel'a — balādes meistare, Erwin's Guido Kolbenheyer's, kas savos aptverošajos, meistarīgi uzrakstītajos darbos izseko vācu garam viduslaikos, tāpat kā Hans's Friedrich's Blunck's daudzajos romānos attēlo priekš- un vēsturisko germāņu pagātni.

Wilhelm's Schäfer's — „Vācu dvēseles trīspadsmit grāmatas“ autors, Willi's Wesper's, Paul's Alverdes's, Ludwig's Tügel's un Otto Gmelin's solo tai pašā rindā, kurā

Dietrich's Eckart's, cinitājs un sludinātājs, kam nebija lemts piedzīvot jaunā laika atnākšanu.

pasaules kara dzejnieki: Edwin's Erich's Dwinger's, Karls Benno von Mechow's, Ernst's Jünger's, Joachim's Freiherr von der Goltz's, Werner's Beumelburg's, Erhard's Wittek's, Joseph's Magnus Wehner's, kas iepazīnuši kareiviskas varonības pārdzīvojumus un vienkopības veidotājus spēkus frontē un savos darbos tos sniedz tālāk tautai.

Dzeja nāk no tautas un tiecas atpakaļ uz tautu. Tā ir viņas dvēseles atskapa un dzīvo no viņas mūžības. Atraujiet viņu no tās pirmavota, un īsā laikā viņa izskanēs un zudīs. Ik gadus vecajā Goethe's pilsētā Vēimārā notiek Lielvācijas dzejnieku sanāksme, un pag. rudenī tajā pirmo reizi piedalījās arī daudzi citu Eiropas tautu pārstāvji, tā apliecinādami Eiropas rakstniecības vienotību. Šis sanāksmes itkā apstāro visiem laikiem derīgā patiesība — vārds, ka mākslas uzdevums ir kalpot kopībai — tautai.

Uz šīs atziņas pamatojas arī tagadnes nacionālsociālistiskā vācu rakstniecība, tas ir viņas lielais uzdevums un svētais pienākums.

L. Š.

Dr. Goebbels's apsveic dzejnieku sanāksmes dalībniekus Vēimārā. Bildē (no kreisās): Fanny Popovas kdze no Bulgārijas, Caballero un Vivanco no Spānijas, Fleurons no Dānijas un Farinelli no Itālijas. („Scherl Bilderdienst“.)

Ziemeļu rases eiropietis.

Vēl nedaudz gadu atpakaļ maz interesējās par rasu jautājumu. Zinātne (antropoloģija, bioloģija) veltīja tam tikai nedaudz vārdu. Plašāk nebija pazīstams tāds rakstnieks kā grāfs Gobino (Gobineau), kas vienā ziņā uzskatāms kā cēmlauzis rasu problēmā. Ne pietiekamu vērību piegrieza arī savā laikā populāram H. St. Čemberlenu (Chamberlain) darbam „19. gs. pamati“. Vispār, toreiz valdīja mentalitāte, ka rasu jautājums ir nesvarīgs, ar kuŗu nodarbojas vienīgi antisemitu aprindas savas propagandas dēļ.

Nacionālsociālisms rasu problēmu ievirzīja stingri zinātniskā plāksnē. Tā pirmā kārtā ir gan dabas zinātniska problēma, tomēr to sāka pētīt no visādiem viedokļiem. Līdz tam laikam, runājot par rasi, aprobežojās ar trūcīgām zināšanām, ko katrs iemācījās vēstures un ģeografijas stundās, bet tuvāk kaut ko aprādīt par tautas un rases izcelšanos un būtību nebija iespējams.

Modernā antropoloģija savās nozarēs (bioloģija, morfoloģija, vēsture, ģeografija un psiholoģija) sniedz vērtīgu materiālu par cilvēku rasiskā ziņā un tādā veidā paver skatu līdz šim mums nepazīstamā pasaulē. Tā neapskata vien fiziskās īpašības, piemēram, galvaskausa daļas, ģindeni, asinis u. t. t., bet tāpat garīgas spējas un visu, kas attiecas uz cilvēka dvēseli. Ja agrāk domāja, ka asinīm nav nekādas nozīmes tautas resp. cilvēka dvēseles un dzīves izpaušmē, tad tagad tādām domām nav vietas. Pierādīts, ka rase ir noteicošs faktors attīstības virzienā, morālē un pat reliģijā. Jau senie grieķu prātnieki nāca pie atziņas, ka, piem., temperāmenta un rakstura pazīmes ir atkarīgas no cilvēka ķermeņa dispozīcijas. Katram temperāmentam meklēja atbilstošu organu. Šo atziņu uzturēja spēkā līdz pat jaunlaiku psiholoģijai. Katrā ziņā tas ir fakts, ka kaut kādi fizioloģiski noteikumi stāv pamatā gara konstitūcijai, neatkarīgi no tam, vai uzskata kaut kāda organa eksistenci vai ne.

Jaunākā rasu zinātne dod citus nosaukumus galvenām rasēm (sal. Fischer'a, Günther'a un Reche's darbus). No cilvēka rasu nozarojumiem vispirms minama europīdā. Tā sastopama nevien ģeogrāfiskā Eiropā, bet arī citās zemēs. Kas attiecas uz tās pazīmēm, tad vislabāk izpētīta ir ziemeļu rase. Pie šīs rases, kā zināms, pieder ģermāņi, tāpat latvieši un leiši.

Tuvu europīdai rasei stāv pazīmju ziņā austrāliāda cilvēces nozarojums. To plaši aprakstījis Weinert's savā grāmatā par cilvēces rasēm. Pie minētā nozarojuma pieskaitāmi, piem., austrālieši.

Trešā grupā ierindojama negridā rase. Tā vēl samērā maz izpētīta. To, ko mēs zinām par nēģeru tipiem, vēl nevar zinātniski novērtēt. Tas pagaidām atstājams kā materiāls tālākai pētīšanai.

Kā pēdējā atzīmējama mongolīdā rase. Tā ir ārkārtīgi dažāda, un līdz šim nav bi-

Rase nosaka tautas raksturu

jis iespējams to pietiekamā mērā noskaidrot. Cik tālu tā savā starpā diferencējas, to rāda, ja atsaucamies, piem., uz tādām tautām kā ķīnieši, burjati, kalmiki un citas Urālu tautas. Labi pazīstams un aprakstīts ir eskimo tips, ko zinātne atzīst par tirāko tautu pasaulē rases ziņā.

Ievērojot šo galveno rasu nozarojumus, jāuzsver, ka pastāv tā saucamie rasu krusojumi. Vēstures gaitā tautas ir jaukušās savā starpā, tādēļ radušās visādas variācijas, kā arī izcēlušās jaunas rases.

Šinī sakarībā ir svarīgs jautājums par rasu resp. tautu izcelšanos vispār. No vienas puses meklē cilvēces šūpuli kaut kādā pasaules malā, no otras puses norāda uz klimatiskiem apstākļiem, kas ietekmējuši katras tautas īpatnību. Tā, piem., dienvidos karstā saulē dzīvojošie cilvēki izveidojušies citādi nekā tie, kas atraduši savu dzimteni ziemeļos. Tas nevien sakāms par cilvēka ārieni, bet tāpat par cilvēka iekšieni. Izrādās, ka daba nav vien ielikusi dīgļus cilvēku asinīs, bet arvien iespaidojusi no ārienes. Tā senatnē tukšneša iedzīvotāji atšķīrās no kalnu iemītniekiem jeb piejūras tautām

Pētot rasu būtību, atklājas, ka katrai tautai ir kaut kas specifisks. Tas varēja būt uzglabājies no senčiem iedzimtības ceļā, bet varēja arī notikt, ka tas tādā pašā ceļā izzūd. Par cēloni tam varēja būt, ja tauta neapzinājas savu kopību un jaucas ar citām asinīm. Tā viņa zaudē rases tīrību, bet līdz ar to arī savu izteiksmi, savu dvēseli. Jaucoties arvien tālāk ar svešām, neradnieciskām tautām, kā arī ar pretradnieciskām rasēm, tauta mirst un aiziet bojā. Tas ir dabas likums, kuŗu varbūt arī agrāk pazina, bet nepietiekami atzīmēja. Pēc pasaules kara daudz lasīja Spengler'a grāmatu par kultūras bojāeju, bet nezināja atrast līdzekļus, kā cīnīties pret draudošā briesmām. Senā Indijā, vērojot tautas sabrukumu, dibināja tā saucamās „kastas“, lai pasargātu vismaz kādu daļu tautas no asins maisījuma. Tomēr tas nāca jau par vēlu un neko vairs nelīdzēja — sabrukuma process gāja uz priekšu.

Tāds sabrukums būtu ķēris arī citas tautas, ja Adolf's Hitler's nebūtu sācis paust nacionālsociālismu, nebūtu uzstādījis jaunu definīciju par tautu, izejot no rases viedokļa. Savā grāmatā „Mein Kampf“ viņš plaši pavisīto žīdu tautas kaitīgumu. Kā parazīti šī tauta bija iespiedusies nevien vācu, bet arī citās tautās. Tie, kas nespēja žīdiem pretī turēties, saindējās un sāka iznīkt. Tādēļ nacionālsociālistiskā Vācija ķērās pie visiem iespējamiem līdzekļiem, lai glābtu tautu no šīs indes. Tādā ceļā vāci ātri atveseļojās un kļuva par stipru, ja var teikt, stiprāko tautu pasaulē. Metot skatu uz latvju tautu, jāsaka, ka, paldies Dievam, viņa maz jaukusies ar žīdiem. Var saskaitīt visus tos latviešus, kas „grēkojuši pret asinīm“. Protams, tas nav attaisnojams, tur ir vainīga audzināšana un nepareiza sabiedriskā doma.

Nebūs lieki aizrādīt uz A. Rosenberg'a darbu „Mythos des 20. Jahrhunderts“, kuŗā viņš pieskaras vēstures notikumiem no rases viedokļa. Analizēdams dažādus faktus

Ziemeļu rases eiropiete.

kā politiskā dzīvē, tā mākslas un reliģijas novadā, viņš nāk pie slēdziena, ka izšķirošs moments attiecībā uz vēstures gaitām, virzieniem, strāvām un kustībām meklējams tautas resp. katras personas asinīs. Liktenīgos mirkļos izraisās rases impulss, kas parādās kā iedzimtais spēks vai īpašība. Tā izskaidrojas arī hēroisms. Varonība nekad nav sastopama tur, kur saskatāms rases sabrukums.

Šos Rosenberg'a uzskatus var dēvēt par rases filozofiju. Tai koordinējas psiholoģiskie novērojumi. Nav noliedzams, ka sasniegumi kultūras laukā, vai tie zīmējas uz sociālo dzīvi, vai mākslu, vai reliģiju, attīstījušies no tām bioloģiskām dotībām, kas slēpjas tautas dvēselē resp. personas nesējā. Tie ir tā saucamie radošie elementi, kuŗiem seko veidojumi. Tikai tā izskaidrojas, kādēļ vienai tautai ir tādas parašas, otram citādas, vienai tautai tāda gaume un ticība, otram citāda. Tautu un rasu jaukšanās gadījumos un bīkstošos, kā arī savstarpējā ietekmēšana redzami nolīdzinājušās šinī ziņā tās pēdas, kas tomēr ir jaušamas un atrodamas. Pateicoties tautu un rasu pētīšanai, tās top atsegtas un uzrādīta katras rases resp. tautas īpatnība.

Senatnē cilvēki vairāk dzīvoja instinktveidīgi, tāpat kā tagad mežonīgu tautas. Tad arī dabīgi pakļāvās rases dzineklim. Jo vairāk tas ar laiku notrulinājās, jo vairāk atsvešinājās no savas rases. Līdz ar to zaudēja arī no rases kopības, viņas dvēseles. Aizgāja bojā daudz no labām īpašībām. Piemēram, latvju tautai, spriežot pēc tautas dziesmām, piemita skaisti tikumi, kas liecina par viņas dvēseles skaidrību. Vēstures gaitā latvju tauta uzsūkusi daudz tādas asinis, kas sakroplojušās viņas rases tīrību, tādēļ viņas dvēsele nav vairs agrākā. Tajā iesakņojušies netikumi: šķelšanās, naidis, skaudība. Audzināšanas ceļā iespējams tīrīt rasi, kā to tagad piekopa nacionālsociālistiskā Vācija. Jau skolas jaunatnei iegāvē, kas ir rase, viņas būtība. Tāpat audzina sabiedrību ievērot rases tīrību, eugeniku. Tādā kārtā, pēc paaudžu paaudzēm, var mosties rases izpratne un instinkts. Protams, katrs indivīds par sevi var rūpēties par savu nākotni, iepazīstoties ar savu ģenaloģiju, cik tīra bijusi viņa senču cilts un kādas labas īpašības un gara mantas tā ir saglabājusi, bet tas būtu jādara visai tautai, rādot ceļu, kā atsavināties no visa tā, kas maitā tautas garu. Jo tirāka ir tauta savā rasē, jo morālistiski stiprāka tā kļūst savā iekšienē un pieaug savā garā un ticībā.

Dr. V. Sanders.

DARBS ĢIMENEI UN TAUTAI

Cetrpadsmit gados pēc pasaules kara, kas Vācijas dzīvē iezīmējas kā chaosa un vispārēja sabrukuma gadi, vācu sieviete atradās tikpat sliktā un bezcerību stāvoklī kā visa tauta. Saimnieciskais sabrukums, bezdarbs un politiskās jūkas bija stipri iedragājušas arī valsts stipruma pamatu — ģimeni. Lai kā, kad tēvi un vīri gadiem ilgi bija bez darba, vācu sievietei bija jānes smagākā nasta. Uz sievietes pleciem gulās smagā atbildība par visu ģimeni. Vācu sievietei bija jāatrod izeja vissarežģītākos jautājumos, bija vienmēr jāpatur skaidra galva un ar smaidu sejā, kas iedvesa palāvību un uzticību, jāiedrošina vīri, tēvi un brāļi ticībai par labākām un gaišākām nākotnes dienām.

Ja vācu tautas vairākums šajos garajos iekšējā sabrukuma gados tomēr spēja saglabāt ticību nākotnei un savām spējām, tad par to jāpateicas arī vācu sievietei. Viņa bija tā, kas atbalstīja un uzmundrināja vīrus ticībai par savas tautas nākotni. Viņa audzināja vācu jaunatni par spēcīgiem cīnītājiem.

Laikā, kad vīri veltī klauvēja pie fabrikas vārtiem meklējot darbu, vācu sievietei nācās uzņemties rūpes arī par iztikas sagādāšanu. Gandrīz vienlaicīgi būdamas vairā-

kas vietās, vācu jaunavas un sievas centās būt atbalsts vīriem, kas bija bez darba.

Nacionālsociālistiskā valsts šīs smagās rūpes noņēma no sievietes pleciem un atdeva tai atpakaļ viņas goda vietu ģimenē. Iša laikā pilnīgi likvidēja bezdarbu, dodot darbu visiem, kam tas bija vajadzīgs. Ģimeņu tēvi atkal spēja gādāt par savējiem. Lielais valsts jaunūzņēmums darbs, kas sākās nacionālsociālistiskajā Vācijā, aizrāva sev līdz visu tautu. Katram bija veicams savs darbs. Arī vācu sievietei jaunais laikmets uzlika jaunus pienākumus. Tai bija jāveic atbildīgais jaunatnes audzināšanas darbs. Nacionālsociālistiskajai Vācijai bija vajadzīgi jaunieši, kas prot un grib strādāt. Ļaudis, kas mil savu tautu. Šādā garā bija jāaudzina vācu jaunatne.

Šī darba veikšanai arī sievietei bija jāsaņemas, bija jāmacās darīt un rīkot. Citiem darbu mācīt var tikai tad, ja pats to prot. Šajā nolūkā nacionālsociālistiskā valsts noorganizēja darba dienestu meitenēm. Viņām, līdzīgi zēniem, noteiktu laiku jāpavada darba dienestā, mācoties cienīt arī vienkāršākos fiziskos darbus.

Jaunavām, kas bērniņu pavadījušas pilsētā, jāiet darba nometnēs uz laukiem, iepazīstoties ar lauku dzīvi un darbu. Meiteņu darba dienesta programmas pamatā likta doma, ka sievietes galvenais darba lauks būs ģimenē. Tāpēc vācu jaunavām pirmā kārtā jāmacās darīt visus mājas darbus, jāmacās kopt bērnus un slimniekus, jāmacās būt namamātei.

Darba dienests meitenēm iedalīts divos posmos. Pirmo dienesta posmu meitenes pavada kopējās nometnēs, mācoties dažādus

darbus. Otro posmu meitenes pavada atsevišķās saimniecībās, kur tām jāpalīdz namamātem visos darbos. Še jaunās meitenes macās veikt darbus patstāvīgi. Še viņām māca pienākumu un atbildību, stiprinot un izveidojot meiteņu raksturu.

Nacionālsociālisms sievietei ierādījis vietu arī valsts un sabiedriskā dzīvē. Tai uzlikti pienākumi, kas viegli saskaņojami ar darbu ģimenē. No bērnu dienām darbojoties sabiedriskās organizācijās, vācu sieviete ir līdzdalībniece visos sabiedriskos pasākumos. Viņa ir visur, kur jāpalīdz, kur vajadzīgs ne tikai darbs, bet arī sirds. Vācu sievietes darbs ģimenē visciešākām saitēm saistīts ar darbu tautas labā.

Adolf'a Hitler'a radītā valsts gādājusi, lai celtu un stiprinātu sievietes un mātes cieņu. Veicinot ģimenes dzīves nodibināšanu, pastāv dažādi atbalstu fondi. Nākošām sievietēm un mātēm iekārtotas īpašas skolas, kur tām māca priekšzīmīgai ģimenes mātei un bērnu audzinātājai nepieciešamās zināšanas. Cieņa pret māti ir ieaudzīnāta vācu jaunatnē. Godinot daudz bērnu mātes, valsts nodibinājusi īpašu „Mātes krustu“, kas tām dod priekšroku visās lietās.

Vācu sieviete ir pierādījusi savu dzimenes mīlestību, dodot valstij dēlus un vīrus — drosmīgus cīnītājus par tautu brīvību. Vācu sieviete pierādījusi un turpina rādīt savu līdzdalību kopējā cīņā, aizvietojošot frontes cīnītājus viņu vecajās darba vietās. Tūkstošiem vācu jaunavu un sievu šodien visdažādākās darba nozarēs aizvieto vīriešus, pievienojot arī savus spēkus lielajam darbam, kuŗa noslēgums dos drošu un palāvības pilnu dzīvi visām Eiropas tautām.

Dr. E. Kilišane.

Nacionālsociālisms izbēdzis agrāko lauku mākslīgi radīto plāsu starp akadēmiskiem un fiziskā darba strādniekiem. Vācu tauta apvienota vienā darba darītāju saimē. Ciešas draudzības saites vieno arī studentus ar fabrikas strādniekiem. Lai dotu iespēju fabrikas strādniecēm — daudz bērnu mātēm saņemt papildu atvaļinājumu, netraucējot darba gaitu, studentes brīvprātīgi stājas viņu vietā pie fabrikas montāžu galda. Ja arī pirmās dienās neplerastais darbs šķiet grūtāks, tad pārējo strādnieču atbalsts un lietderīgi atzīmējumi tam palīdz viegli tikt pāri.

Nacionāl— sociālisma jaunie celi fiziskā audzināšanā

Sports un vēl jo vairāk fiziskā kultūra jau no seniem laikiem bijis ievērojams faktors tautu audzināšanā. Mūsdienā modernajam sportam, kas balstās uz visām jaunākām zinātnes atziņām un ieguvumiem, kā fiziskās audzināšanas ievērojamam palīgīdzeklim, ir jo sevišķi svarīga nozīme jaunatnes audzināšanā. Jaunatnes organisms, kamēr to nav vēl skāruši kādi graujoši iespaidi, ir vieni-
gais, kas vēl nav sakropļots. Tas tagad un arī nākotnē paliek tīrs par spīti visiem pieauzošiem dzīves mehānizēšanas iespaidiem, kamēr jaunais pilsonis nonāk audzinātāja rokās.

Vispusīgi attīstot ķermeni kā rases mantojuma nesēju, fiziskā audzināšana, ja tā ir arī vēl apvienota ar attiecīgu garīgo audzināšanu, izvirzās dabīgi redzamākā vietā visās tagadnes un nākotnes cīņās par kultūras atjaunošanu. Stiprināt vispusīgi šai cīņai tautas vītālās un garīgās spējas vissekmi-
gāk iespējams, ja jaunatnes audzināšana ievirzīta sistematiski jau no pat bērnības, balstoties uz „politiski pielietojamas bioloģijas“ (Hans'is Schemm's) principiem. Nacionālsociālisms pēc šiem principiem vēl vairāk padziļināja tādas, sistematiskas fiziskās audzināšanas nozīmi tautas dzīvo spēku veidošanā.

Lielie politiskie, kultūralie un saimnieciskie uzdevumi, kādus nacionālsociālisms

Katram dzimumam, katram vecumam, katrai fiziskās attīstības pakāpei piemērotas fiziskās audzināšanas disciplīnas — sporta un vingrošanas nodarbības nodrošina jaunatnes ķermeņa harmonisku attīstību. Vingrošana ar bumbām, vālitēm, apliem sievietēm veicina ķermenisko lokanību, attīsta koordinācijas spējas, attapību, izveicību, kustību ritmu un notek-
tību, izkopj kopības garu. Lielvācijas sportistes tāpēc arī izvirzījušās vadošās vietās pasaulē gandrīz visās disciplīnās.

nosprauz nākamajām paaudzēm, nepielūdzami prasa jaunus ceļus arī fiziskā audzināšanā, tāpat kā audzināšanā vispārīgi. Skola un ģimene vien nevar veikt šo svarīgo audzināšanas darbu, kam jāaptver viss cilvēks visā viņa dzīvē. Šo audzināšanas darbu tāpēc papildina nacionālsociālistiskās kustības dažādas organizācijas. Tās sekmē ir ķermeņa, ir rakstura, ir politisko audzināšanu, veidojot tagadnes un nākotnes uzdevumiem vispusīgi spējīgus cilvēkus. Šai virzienā nacionālsociālistiskās fiziskās audzināšanas darbs jau samērā īsajā laika sprīdī — 9 gados — guvis ievērojamus panākumus. Visspilgtāk tas redzams Adolf'a Hitler'a izveidotajā Lielvācijas armijā, kas sastāv no fiziski spēcīgās vācu tautas labākajiem dēliem. Šie brašās stājas karavīri, pārvarot cīņā par jauno Eiropu visus šķēršļus un uzvarot visus ienaidniekus, soļo no uzvaras uz uzvaru. Jaunā vācu karavīra tipa izveidošanā, kas tagad tik iespaidīgi parāda sevi visās frontēs, visai saskatāmi izpaužas jaunais vācu cilvēka tips. Tā izveidošanu

sekmē visi nacionālsociālisma pārkārtotie fiziskās audzināšanas faktori.

Vispirms jau to veicina pavisam citāda vecāku nostāšanās attiecībā pret saviem bērniem sporta gaitās. Tajās bērni tagad atrod tēva un mātes nedalītu atbalstu.

Skola tagad pieiet fiziskai audzināšanai ar tikpat lielu nopietnību kā garīgai audzināšanai. Ierādot vingrošanai 5 stundas nedēļā jau priekš kara sākuma, nacionālsociālistiskās Vācijas skolas paredz tādu pašu stundu daudzumu vingrošanai arī pēc kara. Ārpus skolas lielu jaunatnes fiziskās audzināšanas darbu veic H.-J. (Hitler'a jaunatnes organizācija). Tā savā darbā ierādījusi redzamu vietu fiziskai audzināšanai un cīņu sportam, jo tie palīdz veidot jauniešos stingru raksturu, norūda, sekmē viņos kopības izjūtu, jau laikus ieaudzē nācijas cieņas lepnumu un, beidzot, palīdz sagatavot jaunekļus arī dzīves gaitām.

Svarīgu fiziskās audzināšanas darbu veic arī darba dienesta organizācija. Tā visiem līdzekļiem sekmē sporta un vingrošanas, kā izlīdzinoša faktora, ieviešanos ikdienā, sevišķi aroda, darba gaitās, lai tadā kārtā novērstu mūsu mašīnu laikmeta nelabvēlīgas sekas organismam. Šī organizācija, kas dzīvei un darbam tagad sagatavos arī 3000 latvju jaunekļu, visiem līdzekļiem sekmē sporta laukumus ierīkošanu. Tā jau daudz ko darijusi, lai sports un vingrošana iespīestos plašāk tautas masās.

Fiziskās kultūras darba padziļināšanai ievērojami talkā nāk arī pārējās nacionālsociālistiskās organizācijas. Tās rosīgi pievelk fiziskās audzināšanas disciplīnām arvien jaunas masas. Tādu organizāciju viriem, kā valsts darba dienesta locekļiem, policistiem un, par visām lietām, karavīriem, sports vienkārši iederas jau viņu dienestā. Par sporta un vingrošanas nodarbību lielam priekšrocībām fiziski pilnvērtīga pilsoņa aizsardzības spēju kaldināšanā, kas tik neatsverami tautas kopībai, valsts un tautas aizsardzībai, viņiem jau sen nav vairs divu domu.

Līdz 1933. gadam Vācijā bija tikai sports parastajā starptautiskajā nozīmē un garā, un fiziskās audzināšanas disciplīnām bija pievilktā tikai neliela daļa iedzīvotāju. Tagad sporta un vingrošanas regulāras nodarbības jau saistījušies vairāk kā 15 milj. personu. Sporta organizāciju skaits pārsniedz jau 45.000.

Nacionālsociālistiskā vadība dara visu iespējamo, lai tautas nākotnes ķīla — jaunatne augtu fiziski spēcīga un garīgi modra.

Eduards Tūbells.

Šo vienkāršo vācu darba jauniešu — Valsts darba dienesta locekļu brašā stāja visspilgtāk liecina par tiem panākumiem, kas gūti nacionālsociālistiskajā Vācijā fiziskās audzināšanas laukā. Vingrie un spēcīgie stāvi pauž spēku, veselību un dod vislabāko liecību par labu fizisku gatavību, ko tie guvuši sporta un vingrošanas nodarbībās. Uzņēmību, apzi-
nātību un drosmi pauž šo jauniešu ideālsma apgarotās sejas. Ar atklātu, nopietnu un dzīvesprieka pilnu skatu šie jaunieši raugās dzīvē. Tā pieplūdās Vācijas Vadoņa Adolf'a Hitler'a vārdi, ko viņš teica kādā runā 1933. gadā:

„Ar fiziskās audzināšanas ieviešanu visai tautai, mēs ilksim drošus, ilgstošus pamatus tautas spēkam un jaunās Vācijas garam.“

Dzelzs krusts

Vācu armijas uzvaras slava sen pāršalkusi visas Eiropas zemes, un par varonības simbolu kļuvis Dzelzs krusts. Šī Lielvācijas godazīme grezno daudzu drosmīgāko vācu armijas cīnītāju krūtīs. Bieži vien bruņoto spēku virspavēlniecības štābs ziņo, ka Vadonis piešķir šo augstākās pakāpes kara ordeni atkal vairākiem karavīriem, kas ar personīgo drosmi un varonības piemēru sekmejuši cīņu ar pasaules židismu un plūto-kratijas aizstāvjiem.

Dzelzs krusts kā vācu karavīru godazīme radās 1813. gadā. Tā dibinātājs ir prūšu ķēniņš Friedrich's Wilhelm's. Toreiz nespēcīgā, bet savā patriotismā kvēlā Prūsija uz- sāka cīņu ar Napoleona neierobežoto varu Eiropā. Ķēniņš Friedrich's Wilhelm's jauno kara ordeni nosauca par Dzelzs ordeņa krustu un pavēlēja, ka ordenis piešķirams tikai vienkāršam kareivim, kā arī ģenerālim, kas katrs savā iespēju laukā parādījuši izcili varonību. Šis apstāklis sevišķi ievērojams tādēļ, ka visas citas godazīmes toreiz bija atsevišķas kareivjiem un virsniekiem. Ar Dzelzs krusta dibināšanu gudrais prūšu ķēniņš norādījis, ka cīņā par tēvzemes brīvību visi tās dēli vienādi.

Sākumā Dzelzs krusta godazīme bija divi krusta veidā sašūti melnbaltas lentas atgrie- zumi. Ordeņa projektu godazīmes kalšanai no metalla izstrādāja ķēniņienes Luise's brā- ģis Meklenburgas princis. Pirmos ar Dzelzs krustu apbalvoja Lützow'as kaujas varoņus 1813. g. 2. aprīlī. Līdz 1816. gadam ar or- deņa I šķiru apbalvoja 668, ar otro šķiru

Dzelzs krusts ir tradicionālais vācu kara ordenis par drošsirdību un sevišķiem sasnie- gumiem kaujas laukā. Par vienreizēju per- sonīgas varonības darbu vai karaspēka vadības sasniegumu piešķir Dzelzs krusta Bruņnieka krustu. Ordeņa augstākā pakāpe ir Bruņnieka krusts ar Ozollapu vainagu ar šķēpiem un brillantiem, ko piešķir par atkārtotu ārkārtīgas personīgas varonības parādīšanu kaujās ar ienaidnieku.

Pirmais Dzelzs krusta veids — krustveidā sašūtas lentītes.

Pirmais Dzelzs krusta veids metallā.

9120 karavīrus. Karavadonim Blücher'am piešķir zeltstaru Dzelzs krustu. Pēc 1816. gada 5. maija šo ordeni ilgus gadus vairs nepiešķir nevienam. Tikai 1870.—71. g. ka- rā ķeizars Wilhelm's I atjaunoja Dzelzs krustu, kā pirmo apbalvojot kroņprinci Friedrich'u Wilhelm'u par uzvaru pie Weisen- burg'as. Atkal pagāja daudzi gadi, kad 1914. gadā ķeizars Wilhelm's II šo ordeni piešķir pasaules kara cīnītājiem. Toreiz kā vien- kārš kareivis Dzelzs krusta otro un pirmo pakāpi par varonību saņēma arī Adolf's Hitler's.

Pēc 25 gadiem — 1939. g. 2. septembrī — viņš, jau kā Lielvācijas Vadonis, atjaunoja Dzelzs krustu trešo reizi. Šai gadījumā viņš starp citu noteica: „Atbilstoši jaunās vācu armijas nacionālsociālistiskai nostā- jai, ordeni piešķir neatkarīgi no dienesta pa- kāpes vai izdienas. Ari vienkāršam strēlnie- kam var piešķirt bruņnieka pakāpes Dzelzs krustu. Ja apbalvotam jau pasaules karā piešķirts viens vai divi Dzelzs krusti, tad viņu apbalvo ar speciālu nozīmi, ko pievieno Dzelzs krustam.“ Pastāv Dzelzs krusta II un I šķira un Bruņnieka krusts, bet aug- stākā pakāpe ir Ozollapu vainags ar šķē- piem un brillantiem pie Bruņnieka krusta. Zeltstaru Dzelzs krusts pēc Blücher'a pie- šķirts tikai Hindenburg'am 1918. gadā.

Šai karā Lielvācijas Vadonis Dzelzs krus- tu piešķir arī citu tautu varoņiem, kas kā Vācijas sabiedrotie cīnās pret jaunās Eiro- pas un visas cilvēces ienaidniekiem — pa- saules židismu un dēmonplūto-kratiju.

Pāri visām grūtībām — pretim galīgai uzvarai

Bargais ziemas sals pat austrumu frontes ziemeļos nespēj apturēt vācu un sabiedroto uzbrukuma sparū. Uzņēmums augšā pa kreisi rāda piegādes kolonnas virzišanos uz fronti cauri Karelijas mežiem. — Augšējā aina rāda kādu Krimas pārejas ceļu. Daudzās ceļu labotāju komandas veic savu darbu, lai sniega kalni netraucētu piegādi.

Īpašu tanku uzbrukums pārvērta džungļus un kalnus.

Augšā: Trīsvalstu pakta dalībnieki paraksta militārās vienošanās protokolu. Pa kreisi: Kaujās Kirenāikā sagūstītie jaunuzēlandieši un austrālieši. Tā Anglija upurē savu palīgu tautas Ziemeļāfrikā, jo tas ir Lielbritānijas vecu vecais tikums — savā vietā likt citiem liet savas asinis!

Sniega Roze

ILZES
KALNĀRĒS
ROMANS

Līdzšinējais saturs.

Jaunais Gaizipu saimnieks Andris, uzcelis pirti slēpotāju vajadzībām, gaida līdz ar pirmo sniegu no Rīgas Gaiziņkalnā ierodamies Latvijas slēpošanas meistari Baibu Lielupi — sauktu Sniega Rozi. Ziemas biedrības rīkotajā egļites vakarā treneris Daugavietis aizsūta Sniega Rozi agri mājās, jo meistarei jāgatavojas ziemas sporta olimpiādei Šveicē un jāievēro stingrs dzīves veids. Mājās Sniega Rozi bridina māte, lai meita pārtrauc draudzību ar sporta žurnālistu Tālavu — tas bieži ciemojoties pie smaržu rūpnleka Griķa meitas Dailas. Aizvainota Sniega Roze izzogas no dzīvokļa un restorānā „Dārza pagrabs” viena pati dzer vīnu, kur viņu novēro jaunais Griķis. Otrā dienā Sniega Rozei par savu uzvešanos jāatbild Ziemas biedrības goda tiesā. Liktenīgā brīdī viņu glābj jaunais Griķis, Dailas brālis, kas uzdodas par Baibas Lielupes līgavaini. — Sniega Rozi no biedrības neizslēdz.

Isi pirms Ziemassvētkiem Sniega Roze kopā ar citiem izlases slēpotājiem dodas uz Gaiziņkalnu, lai uzsāktu kārtējos treniņus. Viņa saņem sirsnīgu vēstuli no pasaules slēpošanas meistara norveģa Dāga Gundabranda.

Tanī pašā laikā arī pūdeņa princese Griķu Daila iedomā mācīties slēpot un brauc kopā ar savu šoferi — skaisto Riču uz Gaiziņiem. Ričs, noskaities par jaunkundzes untumu, vakarā apstājas Jumurdas silā un paziņo, ka tālāk dziļā sniega dēļ nevar braukt. Uz ceļa gadās kāds Jumurdas večuks ar siena vезumu — tas uzsēdina Dailu uz vезuma un pārved vecmodīgās lauku mājās Kubulniekos, kur pūdeņa princesei jāpārnakšņo. Tikai Ziemassvētku vakarā viņi sasniedz Gaiziņkalnu. Slēpotāji dedzina kalna galā egli, bet Daila, nogurusi no grūtā ceļa, aiziet tūlīt gulēt. Sportisti ar Rīgas viesiem svēta Gaiziņos svētku vakaru.

(4. turpinājums.)

No kalna braucot Tālavs panāca Baibu. Viņam bija tumšiļs kamzolis un balta cepure. Tālavs iegrieza slēpes sniegā. „Baiba, Baiba,” viņš karsti čukstēja. „Esi laba pret mani! Es neesmu vainīgs. Tava māte... Es tevis dēļ vien te atbraucu, Baiba!” Svētku vakars un sveces bija savīļpojušas Sniega Rozi. Viņa noglaidīja Tālavam seju un tāpat kā senāk klusi teica: „Juri, mīļais...” Glēvais vīrs viņas stiprajā sirdī bija ieņēmis lielāko vietu. Viņa pati nezināja kādēļ.

Tāpat kā mēs nezinām, kāpēc patīk taisnītas kalns, tas koks un tas ceļš, bet ne cits.

Sniega Roze ar Tālavu Gaiziņos ienāca paši pēdējie. Jautrās svētku vakariņās jau bija gandrīz paēstas. Visvairāk viņus ievēroja Andris. Tumšām acīm viņš noskatījās, ka Baibas mute dega kā ugunskurs mežmalā. Andris ienāda Tālavu. Viņš vienmēr brauca uz Gaiziņkalnu, labi maksāja un rakstīja par Gaiziņiem savā laikrakstā, bet Andris tomēr viņu slepeni ienāda. Viņam likās, ka Sniega Roze Tālavam velti dāvina savu mīlestību. Viņš bija tik gluds, tik nevainojams, tik... Nē, Andrim tādi cilvēki nepatika.

Pie galda Tālavu sagaidīja pārsteigums. Kalnā viņš Riču nemaz nebija ievērojis, kaut gan labi pazina Griķu Dailas šoferi. Tagad Ričs viņu smalki sveicināja un nodeva Dailas vēstuli. Daila viņu sauca savā istabā, viņa esot nogurusi no ceļa. Tālavs izgāja vēstuli lasīt virtuvē, lai Sniega Roze to neredz. Viņš bija nikns par uzņēmīgo Dailu. Kas viņai nāca prātā! Skriet uz Gaiziņkalnu. Tālavs sapurcīja vēstuli un iemeta pavārdā. Viņš stāvēja kā starp divām ugunīm. Bet Baiba bija jāatkaro un tas Tālavam deva drosmi. Viņš spītīgi sacirta zobus un negāja pie Dailas. Kad lielajā istabā atskanēja Rūsiņa ermonika ar kaislu dejas ritmu, Tālavs aplika roku Sniega Rozei ap vidu. Viņa pat slēpju zābakos dejoja lieliski. To atzina visi. Dejas skanēja līdz pusnaktij, jo Igāts bija atļāvis sportistiem papriecāties. Daila, gulēdama augšējā stāvā, uzlika spilvenus uz galvas. Viņa nevarēja ciest trako troksni. Griķa meita kodīja lūpas un gudroja, kā atriebties Tālavam un uzvarēt Sniega Rozi. Viņa bija gluži iekaisusi cīņas kārē. Un Tālavs likās aizvien valdzinošāks.

Kamēr slēpotāji dejoja, Andris aizgāja uz pirtiņu. Viņš tur ilgi sēdēja siltajā tumsā uz bērza lapām aplipuša sola un domāja par savu mullīgo sirdi. Sniega Roze bija teikusi, lai nākamajā gadā pirtīpai uzcel īpašu piebūvi, kur slēpotāji varētu nolikt un iezīst slēpes, tā esot ārzemēs. Andris bija ar mieru darīt visu. Cēl Gaiziņkalnā pat viesnīcu, kamēr tur brauc Sniega Roze. Bet ja nu viņa atbrauc ar Tālavu kāzu ceļojumā? Un Andris, nelga?..

10.

Otrā rītā Daila gandrīz pirmā bija kalnā. Viņai bija zaļš vilnas slēpošanas tērps un gaišajos matos turējās maza cepurīte. Ari Ričs vairs neizskatījās pēc šofera. Viņam bija raibi briežādas cimdi un gaŗa vēja jakā. Nosvidis Ričs pūlējās Griķu Dailai iemācīt pirmos slēpju soļus. Nē, tā nebija viegla lieta. Smaržīgā būtne vēlās sniegā kā pupu kūlis. Viņa novārtījās tīri balta, bet tomēr neatlaidās. Ja jau slēpot varēja veci vīri un mazi zēni, kāpēc gan viņa ne?

Pāri mežiem uzpeldēja saulgriežu saule. Tai gan bija ziemas vēsums, bet toties kalni dzirkstīja tīrā zeltā. Saules gaismā Daila ar Sniega Rozi pirmo reizi sastapās aci pret aci. Vienā skatā Daila uztvēra viņas spēcīgo augumu un rudos, īsos matus. Tad tāda bija tā slavenā meistare! Sejā viņai bija cieti vaibsti, lūpas vēja aprautas. Vienkāršas, pelēkas bikses un tumšs kamzolis. Un galva kaila kā zēnam. Tikai acis zaigoja zaļgana gaisma kā kalnu dārgakmens. Daila augstprātīgi pacēla galvu. Viņa bija daudz pārāka, daudz sievišķīgāka...

Sniega Roze iekšēji nodrebēja. Viņa labi redzēja Dailas košo ārieni. Savā būtībā viņa atgādināja maigu dienvīdu augli, kamēr Baiba bija ciets Latvijas ziemas ābols. Un tomēr viņa nehaidījās. Daila bija kā princese pasakā, bet Baiba zināja, sērdienei nāk pat vējš un zvēri talkā, par Laimu nemaz nerunājot.

Istā sievietes ziņkārē Daila noskatījās kā Sniega Roze brauc lejā pa visstāvāko Gaiziņkalna nogāzi, sauktu Golgatu. Jā, to viņa prata gan. Bet Daila nerimās. Viņa uzziņāja, ka Līdums ir slēpošanas skolotājs un atzina, ka Ričs var slēpot viens pats. Līdums dabūja Ziemassvētkos labi nopelnīt, jo Griķa meita maksāja desmit latus stundā un visu mācību laiku vairāk noplāpāja kā brauca.

Patiesībā viņas bija trīs. Svētku rītā Tālavs uzdūrās kā uz asa dadža, kad kalnā sastapa savu mašīnrakstītāju Rasmu. Viņa bija pārāk silti sagērbusies, nosvidusi un acis tai slimīgi mirdzēja. „Rasma, jūs?” pārsteigts izsaucās Tālavs. Rasma lūpas no prieka un piepūles raustījās. Jā, viņa esot dabūjusi svētku dienas brīvas. Viņas vietā palikusi otra mašīnrakstītāja, tā mēdzot mainīties. Rasmai vajadzēšot strādāt Liel-

dienas. Viņai tik ļoti gribējies redzēt Gaiziņu ziemā...

Tāļavs neticīgi klausījās un kaut ko atcerējās. „Bet jums tak nav stipra veselība! Vai jums ārsti atļauj slēpot?“ viņš prasīja. „Ai, man jau tagad daudz labāk!“ liekuļoti smējās Rasma. Tāļavs gribēja izbēgt no Dailas, kuru bija pamanījis kalnā, tāpēc uzaicināja Rasmu paslēpot kādu gabalu pa mežu. Tā bija skaistākā diena slimās meitenes mūžā. Sakarsusi viņa skrēja līdzī Tāļavam un apgalvoja, ka tai nemaz nav grūti. Dzīslas denīšos kļuva tumšas un izspiedās, acis aizmigloja sviedri kā asaras. Rasma juta, ka krekls kļūst gluži slapjš un pielip pie muguras, bet viņa gribēja parādīt, ka var to pašu ko citi. Kad viņi pēc četriem kilometriem griezās atpakaļ, Rasma seja saulē vizēja sviedros. Viņa kūpēja kā karsta ūdens krūze, bet gaiss bija auksts un sauss, īsts decembra gaiss. Pamazām sviedri uz sejas sasala par sāļu ledus kreveli. Atpakaļceļam Rasmai vajadzēja aizvieu vairāk spēka. Viņa rāva auksto gaisu ar visu sparpu plaušās un priecājās, ka tas atvēsina. Viņa bija neprātīga, neprātīga pēdējo reizi.

Tāļavs domāja par Sniega Rozi un pūdeņa princesi. Viņš bija pieris savilcis grumbās un nemaz nemanīja, ka mazā mašīnrakstītāja mokās un kāda svētlaime staro viņas pārpulētajā sejā, slēpojot Tāļava pēdās.

Rasmai tā bija liktenīga diena. Kad viņi atgriezās atkal kalngalā, tur bija vēl saule un slēpotāji. Bija pats pusdienas laiks. Bet Rasma to vairs neredzēja. Sniegs metās aizvien tumšāks acu priekšā. Viņa sagrīļojās kā aizcirsts koks un uz mutes iekrita sniegā. Rasma bija zaudējusi samaņu. Slēpotāji viņu nonesa lejā uz Gaiziņiem. Vakarā viņa jau murgoja, bet otrā dienā Ričs Rasmu aizveda mašīnā uz Rīgu, uz slimnīcu.

Tas bija plaušu karsonis.

Tāļavs lūdza Dailai atļaut mašīnu. Viņam savāds sūrums grauza sirdsapziņu. Viņš tak bija vainīgs, tāpēc ka ļāvis savai mašīnrakstītājai tā skriet. Arī pēdējā brīdī Rasma viņam palika tikai mašīnrakstītāja, vairāk nekas. Savu kluso, bēdīgo mīlestību Rasma paņēma slimnīcā līdz.

Ziņa par Rasma saslīmšanu īsu brīdi kā ēna pārlaidās pār slēpotājiem. Bet tikai īsu brīdi, jo visi bija pārāk veseli, lai saprastu slimus cilvēkus. Daila nozaimīgo gadījumu gandrīz nemaz neievēroja, bet Sniega Roze brīnījās, kādēļ tik vārigai meitenei vajadzējis slēpot. Visas svētku dienas Gaiziņā bija daudz saules un Rasmu slēpotāji ātri aizmīrsa.

X.

Trešos Ziemassvētkos slēpotāji Gaiziņkalnā rīkoja karnevālu. Maijas galdauti, palagi, pat vecāsmātes sarkanie veclaiku apakšsvārki, pakulas un jērādas — viss tas derēja kostīmiem. Sniega Roze ietinās baltos palagos, ap vidu apsēja jostu, bet matos ie-

sprauda papīra puķes — viņa tēloja vaide-lotī. Treneris Daugavietis noslēpumaini pazuda Gaiziņu klēti un tikai vēlāk slēpotāji kalnā ieraudzīja kuplu sievu kuplos svārkos, kas nobraucienā plīvoja kā karogs. Lūdums lēca no tramplīna pīpi zobos un spaini labajā rokā, bet mugurā viņam bija vecā Gaiziņa garais kažoks. Meistaram Dorainim pakulu bārda aizsniedza celgalus, bet Rūsiņš bija izkaulējis Maijas puķaino vasaras kleitu un nokrāsojis seju kā vieglprātīga Rīgas jaunkundze.

Pēcpusdienā piemācās un sāka viegli snigt, kad Golgatā skanēja karnevāla klaigas. Apkārtējo māju sievas, zēni un meitenes stāvēja mežmalā un, galvas atliekuši, skatījās trakajos ridziniekos. Arī Andris bija kalnā ar savām paštatsitajām kļavas slēpēm, kuras viņš teicās nemainīt pat ar Līduma Karelijas bērza sacikšu skrējējām. Arī Andris gribēja redzēt pārgalvīgo Sniega Rozi.

„Redz, mās, kā tā ārpātīgā vienos kreklos skrien! Vai Dieviņ, vai Dieviņ, kā no gultas!“ Gaiziņkalniešu vidū vaimanāja gara sieva, pelēku lakatu pleciem apsitusi, par Sniega Rozi.

„Velns, kas tas par skuķi!“ drukns lauku puisis nosplāvās, savas slēpes ietriekdamis sniegā, kad Sniega Roze kā zibens, sniegam putot, nāca lejā un tikko neapgāza neveiklo iesācēju, kas tūlējās ceļā.

Bet puikas bēr-zēja cimdus slap-jos degunus un

lietpratīgi stāstīja adītos lakatos sa-tuntulētajam meitenēm, kas bailīgi šļūca plātām lūgēm: „Tā ir meistariene Baiba Liel-upe...”

Ričs slēpotāju vidū jutās kā asaris ezerā, bet Griķu Daila izturējās dižciltīgi. Tāds karnevāls, kur katru nobraucienu pavadīja mežonīgs kliedziens, viņai likās kā priekšpilsētas ballīte. Daila stāvēja uz slēpēm kažokā, lai nesaltu, un augstprātīgi noskatījās raibajā juceklī. Viņa bija aizliegusi arī Ričam ākstīties, taču tas bija apsējis lakatiņu ap galvu un kaut kur sadabūjis baltu saulelessargu ar mežģīnu apmali. Nē, Ričs nebija gluži zemē metams. Golgatā gan viņš baidījās lauzt kāju vai kaklu, toties pie Likā bērza laidās gaviļēdams lejā. Tiesa, vienreiz viņš ietriecās Gaiziņu siena šķūnīša durvis, tikko nesalauza slēpes un atsita priekšzobam drumsli, bet vīra dūšu nezaudēja. Gaiziņkalnā viņam galu galā patika gluži labi. „Kaut tā mušmire,“ tā Ričs klusībā sauca Dailu, „paliktu te līdz Jaunam gadam,“ šoferis vēlējās, jo ar slēpēm daudzities pa kalnu nebija grūti.

Bet Dailai jau trešajos svētkos Gaiziņkalnā kļuva garlaicīgi. Tāļavu redakcija aizsauc uz Rīgu, ar Sniega Rozi slēpošanā sa-

Viņa pat slēpju zā-bakos dejoja lle-liski.

censties nevarēja, ārzemnieku šoreiz Gaizīnos nebija...

- „Rīt, Rīč, brauksim uz mājām,” viņa teica šoferim, aizsmēķējama cigaretē. Daila jau ilgojās pēc kafejnīcas un savām draudzenēm. Lauku klusums viņu uztrauca. Viņa pati sevi dēvēja par lielpilsētas meiteni.

Sniega Rozei slalomā bija tikai viena nopietna sāncense — Rita Kalējniece. Tas bija sīks, tievs meitēns, vasaras raibumiem apkaisītu degunu, salmu dzeltenu matu cekulu — iedomīgs un kašķīgs kā gailēns. Mazā Ritiņa, kā slēpotāji viņu sauca, lēkāja slalomu gluži labi, kaut gan Golgatas stāvajā ceļā bieži apsēdās sniegā. Viņas vieglais, neizkoptais augums nevarēja līdzināties Sniega Rozes olimpiskajai figūrai, toties Kalējnieces iedomība pārsniedza olimpisko lauru vainagu. Viņa bija īsta sieviete un ienīda Sniega Rozi, slēpdama savu naidu zem salda smaida. Bet nedod Dievs, ja Baiba iedrošinājās Ritiņai kaut ko draudzīgi aizrādīt slēpošanas teknikā! Tad sāncenses smails tūlīt pārvērtās dusmu vaibstā, jo Kalējniece neprata sevi savaldīt. Pat Daugavietis treniņos pakratiņa par meiteni galvu un teica viņai acīs: „Ja tu, Ritiņ, nevarēsi savaldīt nervus — ārzemes neredzēsi. Īsts sportists valda par jūtām tāpat kā par kājām.”

Bet Sniega Roze bija Kalējnieces dadzis. Tikai tās dēļ viņa netika ziemas olimpiādē, tikai Baibas Lielupes dēļ nevarēja parādīt savas spējas. Tālāk par Zakopani Kalējniece nebija bijusi. Viņa skauda Lielupi rītā un vakarā un pati slīka nost šai skaudībā. Ritiņa draudzējās tikai ar Rūsiņu, jo abi viņi gribēja nākotnē plūkt lapas no Latvijas sporta lauru koka. Ritiņa neslēpoja biksēs. Apģērbā viņa gribēja būt tikpat neparasta kā Rūsiņš. Viņa slēpoja īsos skotu bruncišos, bet tievajās kājās vilka gaŗas raibas zeķes un matus apsēja ar prievīti. Kad Ritiņa iesēdās sniega kupenā, sportisti smējās. Īsie brunciši neatvietoja treniņa bikses.

Karnevāla dienā Līdums ar tēvišķīgu humoru neļāva Ritiņai pārgērbties. „Tu jau esi katru dienu karnevāla kostīmā, Kalējniece, iesim tikai uz kalnu!” Ritiņa tomēr bija uzvilksusi briesmīgi gaŗas un platas bikses, kuŗās izskatījās neveikla un tādēļ stāvēja kalngalā lūpu uzmetusi.

Viņa visus svētkus gudroja, kā savest Griķu Dailu ar Sniega Rozi kopā. Viņas tikai pavirši sasveicinājās un Sniega Roze izturējās tā, it kā pūdeļa princeses kalnā nemaz nebūtu. Dailu tas aizskāra, to Kalējniece saprata. Sāncenses mīlestībā — nu, tas bija kaut kas vairāk nekā sāncenses sportā.

Un mazā Ritiņa uzņēmīgi pievirzījās Griķu Dailai. Arī Tālavu viņa neieredzēja, jo tas, protams, savos rakstos slavēja tikai Sniega Rozi. Un kam smaržu rūpnieka meita brauca uz Gaiziņkalnu pakal automobili, to zināja visi sportisti, arī Sniega Roze pati.

Kad Baiba, izjukušām papīra rozēm matos, nosvidusi un pārgalvības pilna apstājās brī-

di kalngalā atvilkt elpu, Dailas rokā pazibēja mazs „Mimozas” foto aparāts. „Atļaujiet!” viņa smaidīja. „Es nu gan to nevēlētos,” Baiba teica atturīgi un pieliecās pārbaudīt zābaku auklas. Ritiņa stāvēja turpat un gaidīja, kas notiks. „Bet, Lielupes jaunkundze,” Dailas balss skanēja maigi kā putna dziesma. „es jūsu uzņēmumu atdošu savam brālim, viņš priecāsies par to.”

Sniega Roze mierīgi pacēla galvu. „Ļoti žēl, cienījamā jaunkundze, bet es jūsu brāli nemaz nepazīstu.” Griķu Daila smaidīja kā japāniete. „Es nedomāju, ka mans brālis galvos par dāmu, kas nav viņa draudzene. Jeb tomēr viņš bija tāds džentlmenis un galvoja par cita draudzeni?”

Tas bija atklāts izaicinājums. Baiba juta, ka viņai sāk degt vaigi. Ass skats kā zibens ķēra Dailu.

„Varbūt jūsu brālis tiešām ir džentlmenis, cienījamā jaunkundze, bet tādā gadījumā jābrīnās, ka jūs esat viņa māsa.” Un tad notika tas, ko pat trača kārā Ritiņa negaidīja — Sniega Roze pagriezās, iesita Griķu Dailai pa vaigu un tanī pat mirkli ieskrējās uz lēktuvi, no kurienes ar slaidu loku ielidoja palejas sniegā.

Daila sašutumā skaļi sāka raudāt, ap viņu saskrēja slēpotāji. Ritiņa nobijusies atvilkās nost, līdz šai dienai viņa slaveno sportisti nebija nemaz pazinusi.

Igāts bija aizbraucis jau uz Rīgu, citādi Griķu Daila tūlīt uz karstām pēdām pieprasītu Baibas Lielupes izslēgšanu no Ziemas biedrības. Tā jau nebija sportiste, bet mežone! Visu to Daila, Ričam par lielu kaunu, izkliedza elsodama slēpotājiem, kas izskatījās kā nu kuŗais — cits apjucis, cits uzjautrināts, tikai Līdums ar Daugavieti nopietni, jo abi saprata, ka Sniega Rozes liktenis sarežģās. Kad Ričs beidzot aizdabāja Dailu projām no kalna, Daugavieša pierē ievilkās vilšanās krunkas.

„Nudien, es tam skuķim ticēju vairāk kā savam dēlam, bet sieviete paliek sieviete! Lai viņa sportiste vai lidotāja — tiklīdz nāk mīlestība, tā beigta balle!” un Daugavietis sarūgtināts atmēta ar roku. Bet Līdums aizstāvēja savu Sniega Rozi. „Viņa, brālīt, neizturējās vis kā skuķis, bet kā kārtīgs puika. Tai lellei plauka derēja. Lai nejaukas citu cilvēku sirdslietās.”

Daugavietis izbrīnījies paskatījās Līdumā: „Bet vai tad jaunais Griķis nav viņas ligavainis?” Līdums savilka acis kā saulē skatīdamies. „Vai zini, to labāk atstāsim Baibas ziņā,” un pagriezās trenerim muguru.

Sniega Rozi viņš atrada vienu pašu Golgatas lejā. Viņa stāvēja pie egles un kodīja skuju. Baiba nekad sakarsusi slāpēs nelaizīja sniegu. Viņa kodīja vienkārši skuju vai saldi sveķainu egles mizas gabaliņu.

Līdums aplika roku Baibas spēcīgajiem pleciem. „Sniega Roze, to tu braši izdarīji!” Sniega Roze iesmējās un paskatījās Līduma draudzīgajās acīs. „Nē, Līdum, man vajā-

*Hei kalnāre
Kara nīva kņana*

*Hei mana boga
sudrahota galma aust,
Drož hugān karaga
m kara kņatu aust —
Pui cepuris tu griķa
baltu vāzi spļaut.
Hei spēlētājs kņamēls
aizvārdams Lūdž —
Man kara gudrīgam
m sama vācu mīdž,
m m karavīrs
Kas tuvai raudāt līdz*

dzēja plaukat mūsu Ritiņu, nevis Griķu Dailu, man tikai paslidēja roka...”

Tajā pašā vakarā Ričam vajadzēja mainīt vēja jaku pret šofera svārkkiem un vest Dailu uz Rīgu.

Bet slēpotāji Gaiziņkalnā sarīkoja lāpu braucienu. Andris bija sataisījis lāpas no darvotām pakulām, taukiem un eļļas. Tās dega sprakšķēdamas un tumšajā naktī izskatījās kā jāpugunis. Gaiziņu mājinieki stāvēja uz balkona un skatījās, kā Gaiziņkalns liesmoja. Lāpu brauciens bija veca slēpotāju tradīcija. Kalniešos, kā sportisti paši sevi sauca, uzņēma tikai tos, kas tumsā ar lāpu paceltā rokā varēja nobraukt stāvāko nobraucienu un nolēkt no tramplīna.

Dūmiem apkvēpušām sejām slēpotāji, lāpām plīvojot, drāzās no kalna. Klīdzieni, dziesmas, Rūsiņa ermonikas skaņas, viss tas jaucās kopā kā Cesvaines gada tirgū.

„Vai mēs, māt, kādreiz domājam tik trākus laikus piedzīvot?” Gaiziņu vecaistēvs uz balkona nopūtās un veda vecomāti istabā. Bet vecāmāte spridzīgi atbildēja: „Ej nu ej, vecais, vai mēs savā jaunībā talkās, godos un pie Lieldienu šūpolēm tāpat netrakojam? Toreiz tikai tās lūges nebija tā modē kā tagad. Bet vai tu pats toties sestdienas vakaros netiki meitās gājis? Atceries vien...”

Sniega Roze tanī vakarā vairākas reizes sveika un vesela nolēca no tramplīna melnajā tumsā. Viņas drosmi apbrīvoja pat lēkšanas meistars Dorainis. Un dzīvesprieks kā šampānietis kūšāja atkal Sniega Rozē, tik īsta sportiste viņa bija.

(Turpinājums sekos.)

„Modenwelt“
rāda: kā no ādas
atgriezumiem
izgatavot ele-
gantū dāmu zie-
mas cepuri. tēr-
pa uzplečus un
virsas korpēni
ar koka zolēni.

„ES DRĪZ ATNĀKŠU...“

„Nē, cik jauki, ka jūs satīk! Mēs tik sen neesam redzējušās. Bet tā ir mana vaina, man jau sen vajadzēja jūs apciemot, Kalniņa kundze. Nu, bet tagad es gan jūs apmeklēšu. Es drīz atnāksu...“ Ciešs rokaspiediens, un Lejiņa kundze jau dodas tālākās dienas gaitās.

Kalniņa kundze dodas uz otru pusi un nezina lāga — priecāties vai ne? Tā tad Lejiņa kundze drīz atnāks. Cerams, ka ne parīt, tieši veļas dienā. Vai tad labāk nevarēja noteikt kādu zināmu dienu?

Veļas diena atnāk un paiet, Kalniņa kundze ne mirkli nav aizmirsusi rūpēties par savu izskatu, lai kuru katru mirkli varētu saņemt viesi. Taču Lejiņa kundze nenāk. Kalniņa kundze gan par to itīn apmierināta, jo nākamajās dienās atkal paredzēti dažādi neatliekami darbi. Bet kad pie durvīm zvana, tad viņa tūdaļ palūkojas spogulī. Visus darbus viņa veic neērtākos apstākļos tikai virtuvē, lai istabas būtu vislabākajā kārtībā, jo kuru katru brīdi var ierasties Lejiņa kundze. Taču paiet dienas un nedēļas, bet viesi nav. Termins „drīz“ jau sen pagājis, un Kalniņa kundzei mūžīgā gaidīšana un cenšanās „būt gatavībā“ sen apnikusi.

Vai tas nu nozīmē, ka Kalniņa kundze nav viesmīlīga? Zināms, nē. Apciemojums viņu tiešām iepriecinātu, ja tam būtu noteikta diena un stunda. Kalniņa kundze tad būtu uzposusies, viņas mazā saimniecība atrastos priekšzīmīgā kārtībā, un šī sajūta viņai būtu devusi to mierīgo, patkamo apziņu, kas ir priekšnoteikums ciemiņa sagaidīšanai. Diemžēl, katra diena nav piemērota ciemiņu saņemšanai. Ja nu tad Lejiņa kundze solās „drīz atnākt“, tad Kalniņa kundzei allaž ar to jārēķinās, un tad gaidāmais apciemojums jau sāk apgrūtināt.

Zināms, ne jau visas sievietes šo lietu ņem tik nopietni kā Kalniņa kundze. Ja arī ciemiņš ierodas smagas darba dienas vidū, tad tā ir ciemiņa paša darišana, un neviens ne-

drīkst ļaunoties, ja namamāte nav pilnīgā viesu rīcībā. Taču ne visas namamātes, nedz arī visas viesiņas ir tik prātīgas. Tāpēc iegaumēsim: ja jau nevar nekā noteikta norunāt, bet mēs solāmies atnākt „drīz“, tad to arī darīsim drīz, — proti, tuvākās dienās. Bet apsoluties ierasties drīz un tad tomēr neatnākt, tā ir rīcība, ko nekādā ziņā nepieļauj sabiedriskā smalkjūtība.

SVARĪGIE SĪKUMI

Tur nu nekā nevar līdzēt, bet tā tas ir — dzīve galvenokārt sastāv no sīkumiem, un jo sevišķi sieviešu dzīve. Ir taču tikai „sīkums“ piešūt notrūkušu pogu, ir „sīkums“ salāpīt cauro cimdu, un taču šīs lietas bieži vien atliek uz vēlāku laiku, taisni tāpēc, ka tas tāds „sīkums“. Tikai tad, kad zobgalīga virieša acs ievēro iztrūkstošo pogu — un virieši tādās lietās ir ļoti acīgi — meklējam adatu un diegu.

Vai arī tā: skatāmies laukā pa logu un ēdam ābolu. Būtu jau tirais sīkums serdi iznest virtuvē. Bet negribas piecelties, un tā serde nonāk turpat puķupodā. Tāpat ir sīkums katru aukliņu vai dzīparu satīt kamoliņā. Mēs labāk kraujam visu kau-dzē un, ja ievajagas kaut ko pārsiet, raujam no abiem galiem, kamēr rodas īsts Gordija mezgls. Lūk, šie „sīkumi“ būtu ļoti jāiemāca jaunām meitenēm — jo sīkumu pārvarēšana ir liela priekšrocība sievietes ikdienas dzīvē. Cik bieži gadās, ka citkārt laipns vīrs saskaišas tāpēc, ka iztrūkušā krekla poga nav piešūta vai kakla saite nav nolikta pareizajā vietā. Un tā no sīkumiem dažkārt top lielas lietas, turklāt visai nepatīkamas.

TEMPERĀMENTS

Kā mēs iedomājamies temperāmentu? — Kvēls Karmenas skatiens un sārta roze matos.

*

Šai sievietei nav temperāmenta, saka vīrietis, — ja viņa nedara to, ko viņš vēlas.

*

Ir divējādi temperāmenti — miesas un dvēseles. Ugūpošana un uguns. Ugūpošana vērš uz sevi vairāk uzmanības, jo laisa lielu troksni.

Tas man patīk!

VECMĀMIŅAS PADOMI

Viegli var gādīties, ka adītai jaciņai, kas citādi vēl gluži kā jauna, izdiluši elkoņi, bet piemērotas krāsas dziļa vainas izlabošanai patlaban nav dabūjama. Ko darīt? Ja jākai ir josta, tad lieta vienkārša: to var atvītot ar glītu ādas jostīņu un izlietot lāpīšanai. Vislabāk ir jostu sagriezt un atsevišķos gabalus palikt zem izdilušā adījuma, to neredzami piededzot. Tad piedurkne vēl kalpos ilgu mūžu, un lāpījums neizskatīsies slikti.

Bērns aug ar katru gadu lielāks. Nu tam jau nepieciešama lielāka gulta. Bet daudz grūtāk ir tikt pie jauniem palāgiem. Te jāizpalīdzas ar veco gultas veļu, un tā lieta ir visai vienkārša: no diviem vecajiem palāgiem tagad rodas viens jauns un, ja labi grib, arī vēl spilvena pārvelkamais.

No veca mēteļa odeses — vienkrāsaina mākslīga zīda es pagatavoju mazmeitiņai glītu kleitiņu. Tā izskatās sevišķi jauka tāpēc, ka to izrotāju pāris viegliem izšuvumiem. Atlikušo mēteļa odeses mugurdaļu varēju izlietot jauka divāna spilvena pagatavošanai.

Ļaujiet bērniem raudāt, pēc tam kad tie saņēmuši sodu. Asaras aizskalo bēdas un palīdz pārvarēt kaunu,* ko rada sodīšanas process. Tā ir liela kļūda, ja vecāki un audzinātāji draud ar jaunu sodu, ja raudāšana tūdaļ nebeigsies. Jo tad asaras gan apstājas, taču bērnam rodas atriebības domas. Bērni, kam neļauj izraudāties, iegūst drūmu, vecīgu skatienu un mēdz slepeni sašņaupt dūres.

KO IESĀKSIM AR ILZES KLEITU?

Ilze šogad atkal izaugusi no visām drēbēm. Ko lai darām ar viņas goda tērpu, kas darināts no laba auduma, bet tagad, kļuvis pārāk īss, nav vairs valkājams? Ļoti jauki izskatās, ja kleitiņu pagarina ar īpaši ieadītu daļu krūšu augstumā. Sevišķi glīti izskatās, ja ar to pašu dziļu apada mazu apmali piedurknēm un tērpa malīti. Dziļu ieteicams izvēlēties tādā krāsā, kas atšķiras no kleitiņas.

ZIRGS, GOVS UN PĒRTIĶIS KREMLĪ

Tai laikā, kad Staļins pasludināja jauno lozungu „dzīve kļuvusi priecīgāka“, boļševiku paradīzē tautas ciešanas patiesībā bija kļuvušas vēl lielākas. Tad arī radies šāds anekdots.

Ne tikai cilvēki, bet arī dzīvnieki nespēj valrs izturēt „priecīgo dzīvi“. Dzīvnieki sanāk slepenā apspriedē un nolemj sūtīt uz Kremli savu delegāciju, lai iesniegtu sūdzību Staļinam. Delegācijā ievēl zirgu, govī un pērtiķi. Nonākusi pie Kremļa, dzīvnieku delegācija nolemj, ka katrs ies atsevišķi iesniegt sūdzību, lai viņu ierašanās uelzskatītos pārāk demonstratīva un nevērstu uz sevi čekas atriebību. Pirmais ies darba lopiņu pārstāvis zirgs. Pārējie nepacietīgi gaida viņu atpakaļ. Otrā dienā viņš nāk, tikko kājas vilkams.

„Nu, kas ir?“

„Val, biedri, kā tur rikojas!“ viņš izdveš.

„Stāsti, stāsti!“

„Ko tur izstāstīt! Jūs sapratīsiet, ja teikšu, ka tur jau tiešām velk dzīvām ādām pār acīm! Tikko izspruku.“

Bailēs triecēdama, otrā ar sūdzību ies govjs. Atpakaļ tikusi, viņa saka:

„Ak val, kā tur slauc! Tīciet man, vēl trakāk kā kolhozā!“

Nu ies pērtiķis. Zirgs ar govī gaida vienu dienu, gaida otru, — nevar sagaidīt.

„Būs čeka sagrābusi...“ bubina zirgs.

„Zēl mērkāķša...“ nopūšas govjs.

Vēl palet dažas dienas, beidzot — pēc nedēļas — nāk pērtiķis. Nāk lēkādams, kūleņodams, kliegdam.

„Nabadziņš, sajucis prātā!“ nodomā zirgs ar govī.

„Miliši!“ sauc pērtiķis. „Biedriņi, kas tur par dzīvi!“

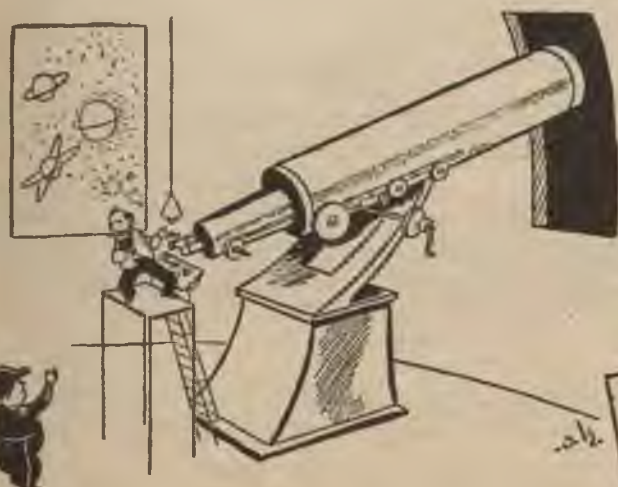
„Stāsti, stāsti!“

„Nudien, izstāstīt grūti! Kā ieeju Kremli, skatos: visur tādi vien kā es, tādi vien. Uzņem mani kā brālī, sēdina pie galda, dod ēst un dzert, visādus jokus plēš, — jāsmejas, ka izturēt nevar. Beidzot prasa man, kādu amatu es gribot: par sarkano profesoru, tautas komisāru vai kādas autonomas republikas augstākās padomes priekšsēdētāju.“

„Un ko tu?“

„Ko nu. Es saku, vispirms iešu atvadīties no zirga un govjs, gan jau pēc tam sarunāsim.“

Pērtiķis aiziet atpakaļ uz Kremli, bet zirgs ar govī bēdīgi velkas mājup uz savu kolhozu...

GLĀBIET ANGLIJU —
atklājiet kādu jaunu kara lauku!
(„Berliner Nachtausgabe“.)

Lielie „goji“ židam rokas.
Ko viņš grib, to citi dara:
Savas tautas naved mokās,
Paši sepa, ka tiem vara.

„AMPELMANI“.
Tomei kādreiz tautas celsies,
Salmu virus trieks pie joda.
Dusmu vilnis parī velsies, —
Nepalikis l žids bez soda!

RUZVELTA NAKAMĀS SOLIS.

Ruzvelts pleprasa Amerikas ekspedīcijas korpasa izceļšanu Eires ostās. (Radio ziņa.)

Ruzvelts: „Tā, draugi, Klusajā okeanā viss kārtībā, tur man valrs nav ko darīt...“

Padomnieki: „Tad meties Atlantijas okeanā un vismaz pievāc Eiru!“

UZ BEZDIBENI.

Klibais aklo ved. (Ertl pagatavojama rotaļlieta.)

(„Die Woche“.)

Vilhelms Purvītis — Ziedonis.

Aleksandra Kalniņa-Briedis
— Mūza. (Marmors.)

J. R. Tilbergs — Tautumeita.
Gleznu ieguvis Austrumu apgabala Reichskomisārs Lohse.

Mākslas izstāde

Rīgā

PILSETAS MĀKSLAS MŪZEJA
no 23. I — 22. II 1942. g.

Peteris Kundziņš — Kaudzi mel.

Gerhard's Reipert's (mākslinieks-frontes karavīrs) — Melngalvju nams.

Jūlijs Jēgers — Uz lauka.

Augusts Annas — Zvejniece.

Elna Švalbe — Latviesu mēitene.
(Apdedzināts mēit.)

MĀKSLAS IZSTĀDES ATKLĀŠANA RĪGĀ

Mākslas izstādes atklāšana Rīgā. No kreisās otrais — ģenerālkomisārs valstspadomnieks Dr. Drechsler's, armijas un reļchskomisāra pārstāvji un goda viesi aplūko izstādes klāstu.

Kad varonīgā triecienā sakauta, tukši mucai līdzīgi aizdārdēja no mūsu dzimnes boļševiku reklāmas sabungotā „neuzramā sarkanā armija“, mūsu mākslinieki nekavējoties ķērās pie rosīga darba. Nēkā vēl Rīgā nebija piedzīvota tik liela intere par tēlotājām mākslām un māksliniekienkā pēc Lielvācijas varonīgās armijas ienāšanas. Mūsu atbrīvotāji iepazinās ar māslas darbiem ne tikai salonos, bet daudz kārt apmeklējām arī māksliniekus viņdarbnīcās. Tagad, pēc Latvijas ģenerālkomisārisā valstspadomnieka Dr. Drechsleru ierosinājuma, Mākslas un kultūras lietu departaments sarīkojis un 23. janvārī bij. Rīgas pilsētas mākslas mūzejā atklājis plašmākslas izstādi. Svinīgajā atklāšanas aktā pulcējās vācu armijas un civilpārvaldes pārstāvji un latviešu mākslas un sabiedriskie darbinieki.

Latvijas ģenerālkomisārs Dr. Drechslerma izstādi atklājot, savu runu iesāka vārdienīelkam pateicībā pievienojas visa tauta: „... Ja mēs šodien esam šeit, šī ēkā, ko es atkal esmu nodevis Rīgas pilsētai par mūzeju, sapulcējušies, lai, neievērojot karu, atklātu pirmo mākslas izstādi Rīgā, tad visvienkāršākā pateicība liekums arī šīnī stundā vispirms pieminēt varonīgos vācu bruņotos spēkus, kas pagājušā gada vasarā šo pilsētu atbrīvoja no boļševisma varas un pašreiz, dzelžaini pildot savapienākumu, austrumos uzcēlušī dzīvu robevalni un ik dienas kopā ar sabiedroto atbrīvprātīgo vienībām atrodas cīņā pret austrumiem.“

Nākamā nedēļa Rīgā redzēsīm jauno vācu lielāfilmu „Sutrukums dāmu palversmē“.

Tautu meļtas iepazīstas ar izstādītiem mākslinieku darbiem.

No boļševiku židiskās rieības smagļ cieta arī fiziskā audzināšana. Daudzus fiziskās audzināšanas skolotājus padzina, atvietojojot viņus ar nemākuļiem židļiem. Daudzi kriļta par upuri ēekas terroram. Lai aizpildītu šo robu un pienācīgi sagatavotu atbildīgajiem jaunatnes audzināšanas uzdevumiem jaunus skolotājus, rikoti speciāļi kursī. Tos atklāja 19. janvārī, piedaloties kursu vadībai un valrāk kā simts jauno kursantu. To vidū ir pamatskolu skolotāji, daudz mūsu pazīstami sportisti, bijušie vīrsnieki, studenti. Kursu direktors — universitātes fiziskās audzināšanas inspektors A. Rudzītis priecājas, ka nebūs daudz jāpūlas nodarbēs, jo kursantu iepriekšējā sagatavošanās ir laba.

1941. gada 1. jūlijā

Vācu armija, ko nacionālsociālistiskā valsts radikāli un izveidojusi par spēcīgāko armiju pasaulē, sāka cīņu pret pasaules ārdītājiem — bolševikiem un to sabiedrotiem. Šī cīņa 1941. gada 1. jūlijā atbrīvoja Rīgu un visu latviešu zemi.

Iedzīvotāju gaviļu sveikti, vācu karavīri un motoizētās vienības virzījās cauri galvaspilsētai, lai turpinātu sakaut ienaidnieka vajāšanu.

Prieku un pateicību par atbrīvošanu no bolševismā jūga puda liksmās sejas un smaidi cilvēku sejas. Ielavācijas un latviešu nacionālie karogi plīvoja pilnā ielās un lauku sētās.

Pie Brīvības pieminekļa nāca simti un tūkstoši latviešu, nesot ziedus. Daudzi no viņiem čekas terora gadā bija zaudējuši piederīgos. Viņu sāpju pilnai dzīvei šī diena ienesa prieku un jaunu palāvību.

Latviešu tauta visā zemē priecīgām gavilēm sveica nacionālsociālistiskās Vācijas armiju, kas latviešiem atdeva brīvību un dzīvesprieku.

ILLUSTRETS NEDEĻAS ŽURNĀLS „LAIKMETS“. Atb. izdevējs ARTURS FREIMANIS. Atb. redaktors EDUARDS TŪBELIS. Atb. redaktora vietnieks ALBERTS PRANDE. Žurnāla „Laikmets“ redakcija un apgāds Rīgā, Kaļķu ielā 25. Numurs maksā 30 Rpf. Abonēšanas maksa par febr. un marta mēn. kopā RM 2,40. Abonementu pieņem visās pasta iestādēs. Nākamais numurs iznāks 6. februārī. Tālrūpi: Atbildīgais redaktors 22588, redakcija 22614.

*Rīgas iedzīvotāji 1944. gada 1. jūlijā
sumina savus atbrīvotājus no bolševiku jūga*

— 3. VII. 1942